

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE?

LÅT FAKTA FORMA DIN VÄRLDSBILD

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE?

LÅT FAKTA FORMA DIN VÄRLDSBILD

Denna bok är framtagen av FN:s utvecklingsprogram, UNDP. UNDP finns på plats i 170 länder för att avskaffa fattigdom, minska ojämlikheter, skydda vår planet, främja fredliga samhällen och stötta länder att nå Globala målen. Besök gärna undp.se eller globalamalen.se för mer information.

Den första upplagan av Bli världsbättre? kom ut 2005. Det här är den åttonde uppdaterade och omarbetade upplagan, skriven av Maja Åström tillsammans med UNDP:s nordiska kontor. Bokens tidigare upplaga är skriven i samarbete med Staffan Landin och Mikael Botnen Diamant.

Denna bok är framtagen som komplement till den digitala plattformen blirvarldenbättre.se. Boken finns även tillgänglig som interaktiv PDF på webben: globalamalen.se/blirvarldenbättre. Här hittar du även en skraddarsydd lärarhandledning till den digitala plattformen och boken. Lärarhandledningen är framtagen av Mathias Demetriades, Thomas Nordell och UNDP:s nordiska kontor.

Bli världsbättre? har finansierats av biståndsmyndigheten Sida. Ansvarig utgivare är FN:s utvecklingsprogram, UNDP.

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE?

Copyright: FN:s utvecklingsprogram, UNDP

Text: Maja Åström, Staffan Landin, Mikael Botnen Diamant och UNDP:s nordiska kontor

Grafisk profil: 14 Islands AB

Formgivning av denna upplaga: Kristina Lemos, Brizzo

Bilder: UNDP, UN Photo, UN Women

INNEHÅLL

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE?	4
#1 PARADIGMSKIFTET	6
Stämmer din världsbild?	7
Vad är utveckling?	10
200 år som förändrade världen	13
#2 LÄGET I VÄRLDEN	20
Globala målen för hållbar utveckling	21
#Nopoverty	26
#Zerohunger	30
#Health	32
#Education	38
#Peace	44
#Genderequality	46
#Tech	50
#Climateaction & #Nature4life	54
Svenskt bistånd bidrar till utveckling	62
#3 FRAMTIDEN KRÄVER HANDLING	64
En match vinnas ofta i andra halvlek	65
Mer om global utveckling	74
Källor	77

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE?

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE? Det är en fråga med många svar. Många av oss lever längre, friskare och rikare liv. Men vårt sätt att leva utsätter planeten för stor press och krig, konflikter och pandemier skakar vår värld.

I september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030, en universell agenda för hållbar utveckling med 17 globala mål som ska uppnås till år 2030. Det är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världen någonsin skådat. Framtagandet av Globala målen bestod av flera års förhandlingar och samtal där människor med olika bakgrund från hela världen fick göra sina röster hörda. Målen inkluderar alla och är vår färdplan för att uppnå hållbar utveckling till år 2030. Tills dess ska världen arbeta för att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter, skydda naturen och våra ekosystem, lösa klimatkrisen samt främja fred och rättvisa.

Globala målen omfattar alla tre dimensioner av hållbar utveckling; social, ekonomisk och miljömässig. Det innebär att vi inte bara ska sträva efter ekonomisk utveckling, utan social och miljömässig hållbarhet är minst lika viktigt. Det innebär också att utveckling måste ske på rättvisa villkor där ingen lämnas utanför, och där vi inte använder mer resurser än vad vår planet klarar av.

När vi nu är halvvägs i genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling är en sak klar: världen är inte på rätt kurs. De sociala och ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin och Rysslands invasionskrig i Ukraina har förvandlat svårt vunna framsteg till bakslag och en historisk tillbakagång i mänsklig utveckling. Vi ser utdragna konflikter, ökade klimatförändringar, demokratisk tillbakagång och flera länder med stora ekonomiska problem.

Det är minst sagt prövande tider för många människor runt om i världen. Utmaningarna är många – men så även lösningarna. Det är viktigt att komma ihåg att före pandemin hade vi årtionden av enastående utvecklingsframsteg. Vi såg minskad global ojämlikhet gällande inkomst per capita, ökad förväntad livslängd och digitala framsteg. Aldrig tidigare i historien har världen sett så stora och snabba framsteg för människors hälsa, utbildning och levnadsstandard.

Det visar att förändring är möjlig och kunskap kring de utmaningar vi står inför utgör första steget för att vi ska kunna agera. Med Globala målen för hållbar utveckling har vi stakat ut riktningen mot en hållbar och rättvis värld för alla. Nu är det upp till oss alla att se till att det blir verklighet.

#1

PARA-
DIGM-
SKIFTET

STÄMMER DIN VÄRLDSBILD?

Hur stämmer din bild av världen överens med verkligheten?
Vad vet du om utvecklingen i världen, blir det bättre eller sämre på den här planeten?

OM DU ÄR SOM de flesta omkring dig här i Sverige är din världsbild mycket dystrare än vad den borde vara. Trots pandemier, krig och klimatkris har vi de senaste 200 åren tagit stora steg framåt vad gäller till exempel medellivslängd, minskad spädbarnsdödlighet och minskad extrem fattigdom.

Kunskapen om världen varierar naturligtvis från person till person. Vissa av oss har rötter i andra länder, andra har rest och upplevt olika kulturer medan andra har läst om utveckling och historiska framsteg världen över. Några av oss har släkt och vänner som bor på andra kontinenter och kan förse oss med information och kunskap som sällan når ut via de vanliga informationskanalerna i Sverige.

Oavsett om du aktivt söker kunskap om andra länder eller har fullt upp med att försöka förstå vad som händer runt omkring dig, möts du ständigt av omvärldsbilder från många olika källor. Du får dem direkt i din telefon som nyhetsnotiser, i dina flöden på sociala medier, i böcker och TV-serier, från personer du pratar med och från insamlingskampanjer från olika hjälporganisationer. Väldigt få av dessa källor har som syfte

att ge dig en balanserad eller fullständig bild av världen.

Nyhetsrapporteringen fokuserar ofta på konflikter, epidemier och naturkatastrofer, men uppdaterar dig sällan om långvarig fred eller hur många barn som går i skolan. Sociala medier behöver ett spänningsmoment för att fånga ditt intresse och hjälporganisationer behöver visa problemen de försöker lösa.

I dagens samhälle kan det dessutom vara svårt att förstå och se skillnad på fakta, åsikter, propaganda och andra former av vilseledande eller falsk information. Desinformation är inget nytt fenomen, men med dagens teknologi sprids den snabbare än någonsin förut. Det är viktigt att försöka sortera i informationen du nås av, granska källan, sätta informationen i ett sammanhang och skapa en egen uppfattning om läget i världen. Det är otroligt svårt men när nyheter och information sprids i raketfart är källkritik viktigare än någonsin.

Läs mer på blirvarldenbättre.se
under #TECH #EDUCATION

VÄRLDEN ÄR BÄTTRE ÄN DU TROR

Hur ser läget i världen faktiskt ut? Vad säger statistiken?

Vi befinner oss i ett helt nytt skede i mänsklighetens historia. De senaste åren har rekordtemperaturer uppmätts världen över både på land och i världshaven. Många länder drabbas av skogsbränder och torka samtidigt som andra påverkas av skyfall och översvämningar¹. Samtidigt tampas många av världens länder fortfarande med konsekvenserna av covid-19-pandemin, antalet konflikter i världen har inte varit så många sedan andra världskriget och ojämlikheterna både i och mellan länder ökar². Tillsammans skapar detta ett svårt ekonomiskt läge där flera länder befinner sig i en svår ekonomisk kris med höga skuldnivåer som gör det näst intill omöjligt för dem att investera i sin befolkning och infrastruktur för att nå Globala målen för hållbar utveckling.

Trots de senaste årens negativa utveckling finns det flera områden som har förbättrats de senaste årtiondena, men kunskapen kring framstegen varierar. Många forskare och flera organisationer har under 2000-talet genomfört undersökningar om människors kunskap om utvecklingen i världen.

Däribland Stiftelsen Gapminder som 2019 genomförde en undersökning med 15 000 svarande från 31 länder³. Resultatet visar att många har en felaktig bild av utvecklingen i världen och saknar kunskap om många av de stora utvecklingsframsteg som gjorts de senaste de-

cennierna. Till exempel visste endast 11 procent att den extrema fattigdomen i världen minskade med nästan 50 procent mellan 1999 och 2019. Faktum är att 61 procent felaktigt trodde att den extrema fattigdomen i stället hade fördubblats under samma period. Samtidigt trodde 7 av 10 att mindre än hälften av världens ettåringar inte vaccinerats när sanningen är att hela 89 procent idag mottar vaccin mot minst en sjukdom under sitt första levnadsår.

Tror du att vi i Sverige svarar mer korrekt på den här typen av frågor än människor i andra länder? Svaret är nej, men kunskapen har ökat över tid. Sveriges biståndsmyndighet (Sida) genomför årligen en attitydmätning i Sverige om utveckling och bistånd. Mätningen från 2022 visar att vi generellt har en alltför negativ bild av utvecklingen i världen men att det under de senaste åren finns vissa tendenser till att kunskapen har ökat och att vår bild sakta börjar stämma bättre överens med verkligheten⁴.

VARFÖR SPELAR DET ROLL VAD VI TROR?

Det finns flera anledningar till varför det är viktigt att känna till framstegen inom global utveckling samtidigt som vi ser till utmaningarna vi står inför.

- 1. Vi kan lära av framstegen.** För att kunna dra lärdom av de länder som har gjort stora framsteg, måste vi först känna till framstegen. Så länge vi inte har en korrekt verklighetsuppfattning är risken stor att vi drar fel slutsatser. Eftersom det finns exempel på framsteg inom alla regioner och inom alla områden måste vi lära av dem som har lyckats. Varje land behöver inte uppfinna hjulet på nytt.
- 2. Ständiga motgångar kan vara förlamande.** Om vi inte ser att förändring och förbättringar sker så kan vi fastna i hopplösheten – varför försöka förändra om det ändå inte gör någon skillnad? När vi känner till framstegen blir det mer meningsfullt för oss att bidra till förändring.
- 3. Rädsla och överdriven oro skapar fördomar och hat.** Fördomar frodas i okunskap. När världsläget beskrivs som att vi står på avgrundens brant, blir lösningarna allt mer desperata. Letandet efter syndabocker kan lätt ta fokus från sökandet efter varaktiga lösningar på de problem som finns.
- 4. Framför allt är det viktigt att ha en korrekt och faktabaserad världsbild när vi fattar beslut om framtiden.** Data och statistik om läget i världen hjälper oss att se mönster, fatta ansvarsfulla beslut och rikta investeringar rätt för att kunna lösa de problem vi står inför.

Läs mer på blirvarldenbättre.se under **#WORLDEQUALITY**
#HEALTH #NOPOVERTY #GENDEREQUALITY #HUMANITY

VAD ÄR UTVECKLING?

Hur mäter vi utveckling? Vad är det som utvecklas? Är det pengar i statskassan, BNP per capita, ökad medellivslängd eller helt andra saker som avgör vår välfärd? Och hur vet vi vilka som får det bättre och om någon får det sämre?

FÖR ATT KUNNA SVARA på frågan ”blir världen bättre?” måste vi först definiera vad det är som ska bli bättre och hur vi mäter framstegen. Det svåra är att det inte finns någon gemensam definition av utveckling som passar alla människor och alla länder. Vissa menar att ekonomisk tillväxt är det bästa måttet på utveckling, medan andra menar att pengar på sin höjd kan vara ett verktyg för att säkra andra viktiga saker i livet.

Det finns vissa universella behov som alla människor har, oavsett var vi lever eller hur mycket pengar vi har. Alla behöver mat, rent vatten och någonstans att bo. Vid sjukdom behöver vi tillgång till grundläggande sjukvård och medicin. Vi vet att utbildning ger både barn och vuxna en bättre chans i livet och utan ett rimligt betalt arbete är det svårt att tillgodose våra mest grundläggande

behov. Men hur mäter vi den här typen av framsteg?

BRUTTONATIONALPRODUKT (BNP)

Bruttonationalprodukt (BNP) är ett mått som ofta används för att bedöma ett lands framgång och välfärd. BNP beskriver storleken på ett lands ekonomi genom att mäta värdet av de varor och tjänster som produceras i ett land för användning till konsumtion, export och investeringar. Det råder inga tvivel om att ekonomi är en avgörande del av begreppet utveckling. Men det räcker inte att mäta ekonomisk framgång. Dels för att pengar i sig inte skapar välfärd, god hälsa eller lycka. Dels för att storleken på ekonomin inte garanterar att alla får ta del av framgångarna. Det är hur pengarna används och fördelas bland befolkningen som ger resultat i förbättrade levnadsvillkor.

Läs mer på blirvarldenbättre.se under #HUMANITY
#NOPOVERTY #HEALTH

I många länder finns det ett samband mellan BNP per capita (per person) och medborgares levnadsstandard och hälsa. Men så är inte fallet i alla länder vilket har gjort att det här sättet att mäta utveckling har kritiserats. Dessutom tar BNP inte hänsyn till produktionens påverkan på planeten.

HUMAN DEVELOPMENT INDEX (HDI)

Om det inte räcker att mäta ett lands ekonomi, vad ska vi då mäta? För att förstå utvecklingen i världen och svara på frågan hur olika länder utvecklas måste vi titta på en rad olika indikatorer som visar fler dimensioner av utveckling. För att kunna jämföra olika länders utvecklingsnivå måste man först bestämma vad som anses vara viktigt i livet och vad det är vi vill uppnå. Det har gjorts många ambitiösa försök att hitta ett gemensamt mått eller en definition som skulle kunna ersätta BNP-begreppet som måttstock för utveckling. Ett av de mest använda exemplen är UNDP:s Human Development Index, HDI. Indexet rangordnar länder efter tre dimensioner samtidigt; ekonomi, hälsa och utbildning. HDI är alltså ett bredare mått på utveckling än enbart ekonomisk utveckling.

PLANETARY PRESSURES ADJUSTED HDI

Sedan 1990 har HDI kompletterats med ett index som mäter länders jämställdhet och ett som fokuserar på fattigdomsnivåer för att ge en ännu mer nyanserad bild av länders utveckling. Men med anledning av klimatkrisen vi befinner oss i har man behövt tänka om ännu en gång. Detta eftersom HDI inte omfattar vårt ekologiska fotavtryck, till exempel hur mycket koldioxidutsläpp vi har per person. Från 2020 har därför ytterligare ett index tillkommit, nämligen Planetary Pressures Adjusted HDI (PHDI). Detta index mäter inte bara ekologiska påfrestningar inom ett lands gränser, utan hjälper också till att synliggöra vad ett lands konsumtion orsakar för utsläpp i form av produktion och transport i andra länder.

Länder som Sverige som har hög nivå av mänsklig utveckling och ofta är ett av de högst rankade länderna i HDI, sjunker i rankingen i PHDI då vi är ett importberoende land och helt enkelt har för höga utsläpp per person som påverkar vårt hem – jorden – negativt. I dagsläget finns en korrelation mellan länder som har hög nivå av mänsklig utveckling och en oproportionerligt (till befolkningen sett) stor inverkan på planeten.

Läs mer på blirvarldenbättre.se under #EDUCATION #HUMANRIGHTS #PEACE #WORLDEQUALITY

200 ÅR SOM FÖRÄNDRADE VÄRLDEN

Hur hade din mormors mor det? Hur länge fick hon gå i skolan? Hur påverkade det hennes möjlighet att bestämma över sitt liv? Mänskligheten har de senaste tvåhundra åren gjort framsteg som är helt unika i människans historia. Men det är främst under de senaste årtiondena, innan covid-19-pandemin, som framstegen tagit fart på riktigt.

DE SENASTE 200 ÅREN har världen tagit stora kliv framåt. Det kan vara lätt att glömma, men fattigdom, svält och sjukdomar var länge det normala för nästan alla människor på jorden.

I början av 1800-talet bestod världens befolkning av en knapp miljard människor varav 85–95 procent levde i vad vi idag definierar som extrem fattigdom⁵. Medellivslängden var låg, mellan 25 och 40 år. I så gott som alla länder födde kvinnor i genomsnitt mellan fem och sju barn, där vart tredje eller till och med vartannat barn dog innan fem års ålder⁶.

Den höga barnadödligheten förhindrade länge en större global befolkningsökning. Från en befolkning på en miljard människor i början av 1800-talet dröjde det fram till 1930-talet innan vi nådde den andra miljarden. Sedan gick det fortare. Vi gick från sex till sju miljarder människor på bara tolv år mellan

FOTO: FN/YUTAKA NAGATA

Under slutet av 1950-talet började FN stötta utvecklingsprojekt över hela världen, såsom undersökningar av mark och vattenresurser i låginkomstländer.

Lektion i datorkunskap som en del av ett projekt för unga mot radikalering och för främjande av gemenskap i Mauretanien.

1999 och 2011. I november 2022 räknade vi till åtta miljarder människor på vår jord. Enligt beräkningar kommer antalet människor att fortsätta öka fram till år 2100 då vi väntas bli elva miljarder människor.

Vad var det då som fick världen att börja förändras? Den industriella revolutionen, nya uppfinningar, vetenskapliga upptäckter och kraftigt ökat välstånd i vissa länder var tecken på att mänskligheten var på väg in i en ny era. Men det dröjde dock innan framstegen kom det stora flertalet till del. Först efter andra världskriget, ofta i samband med avkolonisering och självständighet, kom förbättringarna även att inkludera länder i Asien, Afrika och Latinamerika.

Vid andra världskrigets slut var det i princip bara i Västeuropa och Nordamerika som medellivslängden hade stigit till

över 50 år. Idag gäller det i stort sett alla länder.

Sedan 1960 har medellivslängden i världen ökat med 20 år, barnadödligheten har sjunkit från 18 procent till under 5 procent och inkomsterna per person har nästan tredubblats. Snabbast har utvecklingen gått i östra Asien, där länder som Singapore, Taiwan och Sydkorea tidigt upplevde en snabb ekonomisk utveckling och sedermera även Kina. Latinamerika har haft en något långsammare utveckling men började å andra sidan följa den nya utvecklingskurvan något tidigare.

De senaste dryga 50 åren har mänskligheten gått igenom den största förändringen någonsin vad gäller hälsa och ekonomi. En förändring som inte bara påverkar de flesta delar av den mänskliga tillvaron, utan även människans omgivning, andra arter och planeten vi lever på.

VAR DET BÄTTRE FÖRR?

TÄNK DIG VIOLA. Hon föddes i Sörmland 1918. Hennes far dog i tuberkulos när hon var 2 år gammal. Efter det träffade hennes mamma en ny man och Viola fick då flytta in hos sin mormor och morfar eftersom den nya mannen inte kunde tänka sig att försörja ett barn som inte var hans.

Vid 7 års ålder började hon, som många andra barn i Sverige på den här tiden, i folkskolan där skolgången var sex år⁷. Efter det förväntades de flesta ta anställning eller arbeta i hemmet och bidra till försörjningen av familjen. Men Viola var begåvad och under hennes sista termin i skolan tog byns präst med sig folkskolläraren och knackade på hemma hos Violas mormor och morfar. De blev inbjudna i köket på en kopp kaffe varpå de framförde sitt ärende, att låta Viola fortsätta sin utbildning och läsa vid något av de allmänna läroverken. Något som skulle kunna leda till en studentexamen och möjligen vidare studier och ett bra jobb. Men pengar till detta, som på den tiden sågs som en lyx, fanns inte i morföräldrarnas hem. Viola behövde hjälpa till att sätta mat på bordet och så blev det med det.

Tänk dig detta. Att drömma om att få en utbildning, men i stället sitta och höra dina vårdnadshavare diskutera med varandra och säga att det är dags för dig att börja arbeta och försörja familjen, bara 13 år gammal.

Idag, när vi i Sverige tar fri utbildning för givet kan det vara svårt att förstå hur det var för bara lite drygt 100 år sen. Det kan kännas som en evighet sen, men i det stora hela handlar det om ett tidsligt ögonblick.

J Vi lever
längre,
friskare
och
rikare liv **A!**

MEN

**vårt sätt att leva utsätter
planeten för stor stress.**

AFRIKA SÖDER OM SAHARA

De flesta länder i Afrika söder om Sahara fick en långsam start efter självständigheten. Efter viss tillväxt under 60- och början av 70-talet sjönk den ekonomiska tillväxten i regionen under två årtionden i sträck. År 2000 var Afrika söder om Sahara fattigare än det var i slutet på 1960-talet. Medellivslängden var 50 år och hade inte ökat på nära två årtionden och barnadödligheten var fortfarande mycket hög.

Delar av förklaringarna är inhemska. Kolonialtiden lämnade många länder i ett väldigt dåligt skick, med svaga institutioner, svaga regeringar och en avsaknad av demokratiska styrelseskick. Många länder plågades av långa inbördeskrig och hänsynslösa diktatorer. Självständigheten var för många länder resultatet av en väpnad befrielsekamp och flera av de nya ledarna hade rötter i brutala krig. Men delar av förklaringen finns också i omvärldens bemötande. Det kalla kriget förvandlade många mindre länder till speljäser i ett större spel som sällan var till fördel för befolkningen i många av Afrikas länder.

Dessutom fanns en rad andra faktorer som försvårade utvecklingen för flera länder i Afrika, en särskilt svår sjukdomsborða, stort fysiskt avstånd från världsmarknader, en utbredd fattigdom som redan från början försvårade möjligheterna till utveckling samt brist på högre utbildning och erfarenhet från positioner som tidigare förvägrats delar av befolkningen. Det är viktigt att komma ihåg att många faktorer avgör ett lands utveck-

ling och att olika faktorer har spelat olika stor roll för Afrikas 54 stater. I vissa fall har hiv och aids varit det största hindret, i andra länder har krig, geografi eller dåligt styrelseskick varit av större betydelse.

Men med tiden började något hända. Allt stabilare demokratier, färre krig och konflikter samt politiska reformer förändrade Afrika. Sedan 2000 har utvecklingen i många av Afrikas länder gått väldigt snabbt, barnadödligheten har sjunkit och medellivslängden har ökat. Flera länder brottas dock fortfarande med djupa ojämlikheter, korruption, utdragna konflikter, matosäkerhet och ekonomiska utmaningar. Hoten mot demokratin växer och ökade inkomstskillnader inom och mellan länder har lett till social oro och ökade politiska spänningar. Mellan 2020 och 2023 inträffade sju militärkupper och fyra kuppörsök, vilket är en kraftig ökning från de föregående två decennierna. Samtidigt fortsätter befolkningen att växa och 40 procent av världens befolkning väntas bo i Afrika år 2100⁸.

VAR BEREDD PÅ FORTSATT UTVECKLING

Det finns ingen period i vår historia som har sett så många revolutionerande och stora förändringar som i grunden förändrat villkoren för det mänskliga livet och vårt samspel med planeten vi lever på. Men de nya livsvillkoren kräver att vi samtidigt klarar av att hantera de utmaningar som uppstår och att vi gör det utan att förstöra eller skada den omgivning vi lever i. Vi måste se till att framtiden når alla människor och att vi kan

möta nya utmaningar som dyker upp på vägen. Gör vi inte det riskerar vi de framsteg som gjorts och i förlängningen det mänskliga livet på jorden. Detta är vad Agenda 2030 och de 17 globala målen handlar om. I nästa kapitel kommer vi att

djupdyka i målen, vad de betyder och vad som görs för att nå dem.

Den här boken kommer att återge berättelser, siffror och fakta som du kan ha med dig nästa gång någon i din närhet hävdar att ”det var bättre förr.”

FOTO: UNDP SOMALIA

Bilan Media – Somalias enda mediateam bestående av kvinnor – grundades 2022 och använder sin hårt förvärvade yttrandefrihet för att belysa kränkningar av mänskliga rättigheter och utveckling.

Läs mer på blirvarldenbättre.se under
#NOPOVERTY #WORLDEQUALITY #HUMANITY

Utveckling sedan 60-talet	1960	2022
Befolkning	3 miljarder	8 miljarder
Medellivslängd	52 år	71,7 år
Antal barn per kvinna	5 barn	2,3 (2021)
Barnadödlighet	18 %	3,8 %
Extrem fattigdom	ca 60 %	8,4 %

Källa: Our world in data, Världsbanken, Stiftelsen Gapminder

Exempel på framsteg 2000–2022	2000	2022
Barnadödlighet i Afrika söder om Sahara	16 %	9,5 %
Medellivslängd i Afrika söder om Sahara	50 år	62 år
Medellivslängd i Rwanda	50 år	66,8 år
Barnadödlighet i Niger	23 %	11,5 %
Barnadödlighet i Malawi	17 %	4,2 %
Barnadödlighet i Liberia	17 %	7,6 %

Källa: Världshälsorganisationen (WHO), Världsbanken

#2

LÄGET
I VÄRL-
DEN

GLOBALA MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Har du hört talas om Agenda 2030? Vilket av Globala målen tycker du är viktigast? Kanske det första – ingen fattigdom? Eller kanske det tionde – minskad ojämlikhet? Eller brinner du lite extra för mål nummer tretton – bekämpa klimatförändringarna?

DEN 25 SEPTEMBER 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling. Det är en universell agenda som gäller för alla människor i hela världen och det är den mest ambitiösa överenskommelsen för hållbar utveckling som världens ledare någonsin har antagit. I agendan och begreppet hållbar utveckling integreras alla tre dimensioner av hållbarhet: social, ekonomisk och miljömässig. Till år 2030 har vi förbundit oss att utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter i världen, skydda vår planet och främja fred och rättvisa. I och med detta ska alla barn få en bra utbildning, orättvisorna mellan kvinnor och män, fattiga och rika, stad och land ska bekämpas, sjukdomar som hiv, malaria och tuberkulos ska utrotas. Dessutom ska produktion och konsumtion ställas om för att bli hållbar och miljövänlig. Globala målen är helt enkelt vår gemensamma färdplan mot en mer rättvis och hållbar värld för oss alla.

Agenda 2030 och Globala målen för hållbar utveckling är en vetenskapsbaserad agenda som togs fram genom den största globala konsultationsprocessen som FN någonsin har lett. Konsultationer, globala upprop och breda diskussioner fördes i öppenhet med forskare, medlemsländer, näringslivet, civilsamhället och helt vanliga människor som du och jag. Aldrig tidigare har så många varit delaktiga i en process för globalt beslutsfattande.

Allt detta informerades i slutändan de officiella förhandlingarna som ledde till att Agenda 2030 blev verklighet. Agendan innehåller 17 globala mål, 169 delmål och drygt 230 indikationer för hur arbetet ska genomföras och följas upp.

Läs mer på globalamalen.se

HUR GÅR DET FÖR OSS?

Halvvägs mot att Globala målen ska vara uppfyllda ser det tuffare ut för oss än på länge. Vid halvtidsavstämningen för Globala målen sommaren 2023 visade FN:s årliga ”Sustainable Development Goals Report”, som granskar framstegen för målen och genomförandet av Agenda 2030, att endast cirka 12 procent av de 169 delmålen var på rätt väg. Nästan hälften av dem låg efter och 37 procent hade helt avstannat eller rört sig bakåt sedan 2015.

Bristen på framsteg för Globala målen är universell. Men det är uppenbart att världens fattigaste och mest utsatta bär de största konsekvenserna av vårt gemensamma misslyckande. Detta är en direkt följd av globala orättvisor som sträcker sig hundratals år tillbaka i tiden men som fortfarande pågår idag. Klimatföränd-

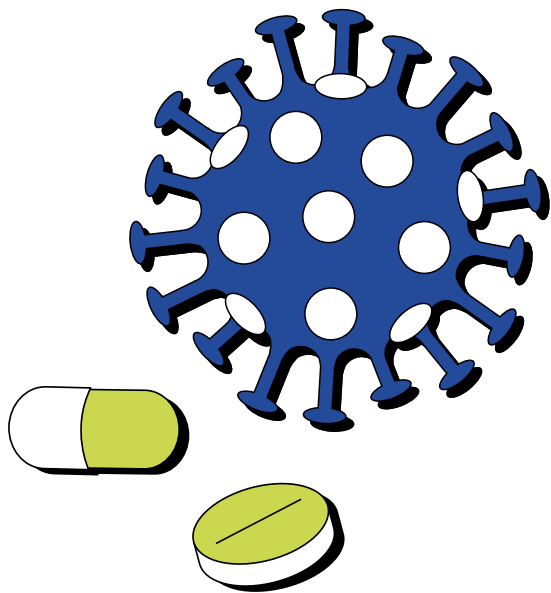
ringar, covid-19 och ekonomiska orättvisor förvärrar situationen och lämnar många låg- och medelinkomstländer med färre valmöjligheter och ännu färre resurser för att förverkliga målen.

Tillsammans med de andra nordiska länderna ligger Sverige i framkant i genomförandet av Globala målen. I FN:s årliga ranking över vilka länder som kommit längst rankades Sverige år 2023 som nummer 2 av FN:s samtliga 193 medlemsländer⁹. I Sverige är det Statistiska Centralbyrån (SCB) som på uppdrag av regeringen samordnar den statistiska uppföljningen av Agenda 2030 och Globala målen.

Att mäta genomförandet av Globala målen är ett omfattande och utmanande arbete som hela tiden pågår parallellt med insatser för att göra målen till verklighet. Många länder har väl utvecklade statistik-

FOTO: UNDP BOLIVIA/MIGUEL SAMPER

byråer, medan andra inte har kommit lika långt. En central del av FN:s arbete är att stötta länder i att ta fram statistik för att kunna följa den egna utvecklingen.

ANTROPOCEN – MÄNNISKANS TIDSÅLDER

Mänsklighetens utveckling har skett på bekostnad av vår planet. Vår inverkan är så stor att många forskare menar att vi befinner oss i en ny geologisk epok – Antropocen eller ”människans tidsålder”. En epok som räknas från början av den industriella revolutionen till idag, där förhållandena på jorden nu styrs av mänsklig aktivitet. Den infrastruktur vi skapat och skapar, det vill säga vägar, broar, järnvägar men också det som inte syns, som fiberkablar, gasledningar, vatten- och avloppssystem och fjärrvärme, väger

numer mer än allt organiskt material, såsom träd, växter och jord, tillsammans¹⁰.

I den här nya tidsåldern är de största och mest akuta hoten mot vårt välstånd, vår utveckling, och vår egen överlevnad faktiskt skapade av oss själva. Fortsätter vi på den här vägen kommer allt fler pandemier, alltmer extrema väderförhållanden och allt värre naturkatastrofer troligtvis förstöra många av de stora framsteg som gjorts för mänsklig utveckling de senaste 200 åren.

PANDEMI OCH INVASIONSKRIG

Covid-19-pandemin som slog till i början på 2020 drabbade oss alla och slog hårt mot hållbar utveckling, särskilt i låg- och medelinkomstländer. Utöver höga dödstal och stor påverkan på människors hälsa fick pandemin stora socioekonomiska konsekvenser och ledde till en nedgång i mänsklig utveckling (HDI) globalt för första gången sen FN:s utvecklingsprogram startade dessa mätningar 1990. Över 90 procent av världens länder såg en nedgång i sin befolknings hälsa, utbildningsnivå och levnadsstandard antingen 2020 eller 2021, och mer än 40 procent upplevde en minskning båda åren. Två år i rad pekade statistiken alltså nedåt vilket innebar att vi 2022 var tillbaka på 2016 års nivåer för mänsklig utveckling globalt.

När många länder påbörjade sin återhämtning från pandemin invaderade Ryssland grannlandet Ukraina. Detta påverkade världen i stort då det både ledde till en stor energikris och en global livsmedelskris med stora ekonomiska konsekvenser som följde. Innan kriget var

Trots de senaste årens negativa utveckling har väldigt mycket gått åt rätt håll under de senaste årtiondena.

Ukraina en av världens största spannmålexportörer och många låg- och medelinkomstländer var beroende av livsmedelsimporter från just Ukraina. Däribland flera länder i Östafrika som redan var hårt drabbade av hunger, missväxt och höga matpriser på grund av utdragna konflikter och svår torka. Redan 2022 rapporterade UNDP att över 70 miljoner människor i världens låg- och medelinkomstländer hade hamnat i fattigdom som en direkt följd av förhöjda mat- och energipriser och den globala levnadskostnadskrisen som pågår under hösten 2023 skickar människor över fattigdomsgränsen i en avsevärt högre takt än under pandemin¹¹.

DE MEST UTSATTA DRABBAS HÅRDAST

Människor som lever i fattigdom i låg- och medelinkomstländer är bland de som drabbas hårdast av de utdragna kriser och konflikter som världen nu tampas med. De är dessutom de som har bidragit minst till klimatförändringarna men som är mest utsatta för dess konsekvenser. Det beror på att den globala uppvärm-

ningen sätter stor press på naturresurser och ökar risken för höjda havsnivåer och extremväder så som torka och översvämningar. Människor som redan lever i fattigdom har sämre förutsättningar att anpassa sig till de nya förhållandena och är ofta direkt beroende av naturresurser för sin försörjning. På så sätt försvårar klimatförändringar fattigdomsbekämpning, ökar matosäkerhet och skapar nya fattigdomsfällor¹².

FINNS DET HOPP?

Covid-19-pandemin påminde oss om att vi lever i en sammankopplad värld och att vi måste samarbeta för att förebygga, hantera och lösa globala problem. Trots de senaste årens negativa utveckling är det viktigt att påminna sig om att under de senaste årtiondena har väldigt mycket gått åt rätt håll. Vi har halverat fattigdomen i världen. Många av oss lever både längre och friskare liv och den tekniska utvecklingen har lett till otroliga framsteg inom allt från förnybar energi till transport och tillgång till utbildning. Detta och mycket mer ska vi lära oss mer om i kommande kapitel.

#NOPOVERTY

Läget idag: Globalt sett minskade antalet fattiga människor med nästan en miljard mellan 1990 och 2015. Framstegen fortsatte därefter men de socioekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin och invasionskriget i Ukraina har vänt trenden för första gången på decennier när fattigdomsnivåerna ökar.

Trenden: Med nuvarande trend kommer 575 miljoner människor fortfarande att leva i extrem fattigdom år 2030. Men 25 länder har under åren 2000–2022 framgångsrikt halverat sitt fattigdomsindex, vilket visar att snabba förändringar är möjliga¹³.

FATTIGDOM ÄR ETT av de största hindren till utveckling. Människor som lever i fattigdom löper större risk att drabbas av sjukdom och att dö i förtid. De drabbas också hårdast av naturkatastrofer, finanskriser och krig.

HUR DEFINIERAS FATTIGDOM?

Fattigdom kan definieras och mätas på olika sätt. Ett vanligt sätt, som Världsbanken använder, är att uppskatta hur stor del av befolkningen som lever på en viss summa per dag, en så kallad förutbestämd fattigdomsgräns. Det är inte självklart var man ska dra gränsen mellan fattigdom och icke-fattigdom och beroende på var man lägger ribban, ökar eller minskar det vi definierar som fattigdom. Det globala måttet för extrem fattigdom är idag satt till 2,15 US dollar per dag, det

vill säga ungefär 23 kronor enligt aktuell växelkurs november 2023¹⁴. Måttet justeras efter köpkraft (vad saker kostar i olika länder) och inflation för att få ett så rättvist mått som möjligt. Det är detta mått som oftast används för att mäta om fattigdomen i världen ökar eller minskar.

FLERDIMENSIONELL FATTIGDOM

Men fattigdom är mer än bara inkomstnivå. UNDP har utvecklat ett annat sätt att mäta enligt ett flerdimensionellt fattigdomsindex kallat Multidimensional Poverty Index, eller kort och gott MPI¹⁵.

Måttet breddar definitionen av fattigdom och inkluderar tillgång till mat och vatten, liksom sjukvård och en anständig levnadsstandard. Enligt detta mått lever 1,1 miljarder människor i akut flerdimensionell fattigdom där ungefär hälften

Extrem fattigdom drabbar alla, men kvinnor upplever många fler hinder för att ta sig ur fattigdomen. De saknar ofta lagliga rättigheter, har färre resurser, sämre tillgång till sjukvård och utbildning, och utför ofta mer obetalt eller underbetalt omsorgsarbete.

är barn och unga under 18 år. En dryg tredjedel av världens flerdimensionellt fattiga bor i låginkomstländer, trots att befolkningen i dessa länder endast utgör 10 procent av världens befolkning. Restande två tredjedelar bor i medelinkomstländer, vilket visar hur viktigt det är att arbeta med riktade fattigdomsåtgärder även i dessa länder¹⁶.

UTROTA DEN EXTREMA FATTIGDOMEN

Globalt sett minskade antalet fattiga människor med nästan en miljard mellan 1990 och 2015. Framstegen fortsatte därefter men de socioekonomiska

konsekvenserna av covid-19-pandemin och invasionskriget i Ukraina har vänt trenden för första gången på decennier när fattigdomsnivåerna ökar. Fram till år 2030 räknar Världsbanken med att den extrema fattigdomen kan vara utrotad i Asien, men så ser det inte ut överallt. Många av världens fattigaste lever i länder som idag har låg eller mycket svag ekonomisk tillväxt och om ingen förändring sker visar beräkningar att 575 miljoner människor fortfarande kommer att leva i extrem fattigdom år 2030. Värst är det i länderna i Afrika söder om Sahara, där över 25 procent av befolkningen lever i extrem fattigdom¹⁷.

Läs mer på blirvarldenbättre.se under
#NOPOVERTY #WORLDEQUALITY #HUMANRIGHTS

SÄG HEJ TILL SOMARI BAI FRÅN INDIEN - VÄRLDENS FOLKRIKASTE LAND

MELLAN ÅREN 2005 och 2021 tog 415 miljoner människor i Indien sig ur extrem fattigdom. En av dem är Somari Bai från delstaten Chhattisgarh i centrala Indien. Som ung mamma stod hon plötsligt ensam i ansvaret att ta hand om sig själv och sina två barn när hon under ett och samma år förlorade såväl sin man som sin svärfar och svärmor. Trots sorgen var hon tvungen att fortsätta försörja sina barn och Somari drömde också om att de skulle få gå i skolan och få en utbildning. Till en början samlade hon in skogsprodukter som mahuablommor, frukt, tendu- och paanblad och sålde dem på den lokala marknaden. Det var svårt att få pengarna att räcka ens till det nödvändigaste. Somari tillhör ett av Indiens stamfolk som lever och verkar i skogsområden som har drabbats hårt av klimatförändringar, avskogning och minskad biologisk mångfald. Men så kom en lagändring som gav hopp.

2006 stiftades en ny lag som innebar att stamfolk fick utökade rättigheter att äga mark. För Somari och många andra innebar detta att hon äntligen kunde köpa och äga mark, vilket tidigare varit nästintill omöjligt, särskilt för kvinnor. Med den nya lagen försvann delar av osäkerheten för försörjningen, men också den ständiga rädslan över att fördrivas från sitt hem. Somari berättar att hon var den första som grävde en egen brunn på sin gård och därför kunde börja odla både ris och grönsaker.

– Jag var den första i min by som tog ett sådant initiativ. Jag började sedan sälja min skörd på större regionala marknader, säger Somari.

I och med en stabilare hushållsekonomi fick Somari Bai och sönerna förbättrade levnadsvillkor och därmed ökad frihet.

Källa: FN:s utvecklingsprogram, UNDP

#ZEROHUNGER

Läget idag: Över 780 miljoner människor lever i hungersnöd. Covid-19-pandemin och Rysslands invasionskrig i Ukraina har lett till ökad hunger, större matosäkerhet och försenat målet att utrota hunger i världen till 2030.

Trenden: På många platser i världen har arbetet med att utrota hunger stagnerat och världen är tillbaka på hungernivåer som inte setts sedan 2005¹⁸.

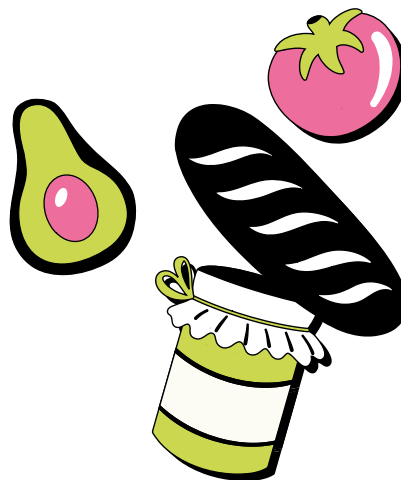
C OVID-19-PANDEMIN, klimatförändringar, konflikter, ekonomiska svårigheter och växande ojämlikheter har satt stor press på vårt globala livsmedelssystemets förmåga att producera och förse människor med näringsrik mat till överkomliga priser.

Efter att antalet undernärda människor minskade med nästan hälften under början av 2000-talet till följd av ekonomisk tillväxt och ökad produktivitet inom jordbruket har utvecklingen vänt¹⁹. Efter 2015 har hungern i världen ökat. Huvudorsaken är extremväder till följd av klimatförändringarna men ihållande konflikter, covid-19-pandemin och andra kriser har också bidragit till ökade hungernivåer världen över. De flesta som lider av svält och undernäring lever i de områden som drabbats hårdast av klimatförändringarna där Afrika och Sydamerika är de mest sårbara regionerna²⁰.

EN VÄRLD UTAN HUNGER ÄR MÖJLIG

Det är lätt att tro att ökande hungernivåer handlar om att det inte finns tillräckligt med mat åt alla. Men visste du att en tredjedel av all mat i världen slängs? Här i Europa slänger vi 90 miljoner ton mat varje år²¹. Vi kan producera mat till alla, men ojämlik tillgång och

ineffektiv hantering lämnar miljontals människor undernärda. Klimatanpassningen måste gå snabbare och vi behöver jobba mot ett mer hållbart jordbruk, hållbarare leveranskedjor, och en mer rättvis fördelning av våra resurser. Då populära grödor som vete, ris och majs är känsliga för extremväder behöver vissa länder och regioner satsa på mindre känsliga grödor och större variation i sitt jordbruk. Andra åtgärder som ökar motståndskraften och tillgången till livsmedel är möjligheten att utnyttja modern teknik som ger mer exakta väderprognoser och insatser som hjälper jordbrukare att transportera sina skördar på ett bra och hållbart sätt²².

Läs mer på blirvarldenbättre.se under #ZEROHUNGER #WORLDEQUALITY

#HEALTH

Läget idag: Medellivslängden i världen har stigit från 46,5 år 1950 till 72 år 2022.

Trenden: Medellivslängden väntas stiga till 77 år till 2050 men covid-19-pandemin och andra pågående kriser hindrar framsteg i att uppnå målet om god hälsa och välbefinnande och förvärrar befintliga ojämlikheter i tillgång till hälso- och sjukvård.

GLOBAL HÄLSA MÄTS på en rad olika sätt och omfattar många olika delar av utvecklingen i världens länder. Ofta använder man breda mått som samlar upp många olika indikationer för hur vi mår. Medellivslängd eller barnadödlighet säger en del om hälsoläget, men också något om den ekonomiska utvecklingen och fördelningen av resurser i ett land. I Agenda 2030 samlas flera olika dimensioner av global hälsa under mål nummer 3, god hälsa och välbefinnande. Det handlar om barnadödlighet och mödradödlighet, smittsamma sjukdomar, sexuell och reproduktiv hälsa, tillgång till sjukvård och vaccin, trafikolyckor, psykisk ohälsa samt rökning och andra former av missbruk.

MEDELLIVSLÄNGD

Det vanligaste måttet på global hälsa är medellivslängd. Måttet speglar den genomsnittliga livslängden för personer som dog under ett givet år i ett land. Det

ger därför en bra bild över det generella hälsoläget. Måttet fångar ojämlikheter inom en befolkning, nivåer av barnadödlighet och konsekvenser från externa chocker så som pandemier, naturkatastrofer och krig. Historiskt sett har medellivslängden varit låg men de senaste årtiondenas utvecklingsframsteg har lett till att medellivslängden för människor aldrig varit högre. Mellan år 1950 och 2022 steg medellivslängden från 46,5 år till 72 år.

Orsaken till den här utvecklingen är en rad framsteg inom många områden. Den stora skillnaden är att allt färre barn dör under de fem första levnadsåren. Men dödligheten har sjunkit inom alla åldersgrupper.

PANDEMINS PÅVERKAN PÅ MEDELLIVSLÄNGDEN

Med anledning av covid-19 så sjönk medellivslängden i nästan hela världen, men här i Sverige hämtade vi oss fort. På bara något år var vi åter på samma nivåer

MEDELLIVSLÄNGD: VAR GÅR DET SNABBAST FRAMÅT?

	2000	2022	(förändr.)
Malawi	46 år	66 år	+20 år
Zambia	46 år	64 år	+18 år
Burundi	48 år	65 år	+17 år
Eritrea	49 år	65 år	+16 år
Rwanda	50 år	69 år	+19 år
Uganda	50 år	67 år	+17 år
Botswana	52 år	63 år	+11 år
Etiopien	53 år	70 år	+17 år
Burkina Faso	53 år	63 år	+10 år

MEDELLIVSLÄNGD: VAR GÅR DET LÅNGSAMT?

	2000	2022	(förändr.)
Lesotho	50 år	53 år	+3 år
Filippinerna	69 år	72 år	+1 år
Georgien	72 år	74 år	+2 år
Dominikanska rep.	73 år	74 år	+1 år
El Salvador	73 år	76 år	+3 år
Malaysia	74 år	75 år	+1 år
Paraguay	74 år	77 år	+3 år
Syrien	74 år	77 år	+3 år
Mexiko	75 år	76 år	+1 år
Panama	77 år	80 år	+3 år

Källa: Stiftelsen Gapminder

som vi hade 2019, dvs. 83 år, vilket till stor del handlade om hur fort vi kunde distribuera vaccin till befolkningen²³. Andra regioner hade det tuffare. Trots att Afrika söder om Sahara hade relativt låg smittspridning skördade pandemin 170 000 liv och synliggjorde hur bräcklig och ojämlig många länders hälso- och sjukvård var. Exakt hur medellivslängden påverkats i regionen är ännu för tidigt att säga²⁴.

BARNADÖDLIGHET

Ett annat mått på global hälsa är barnadödlighet. Måttet visar hur stor andel av alla barn som dör innan en viss ålder, oftast fem år. Ibland används begreppet spädbarnsdödlighet och då syftar man oftast på barn under ett års ålder. Liksom medellivslängd ger måttet en bra bild av det generella hälsoläget i ett land då det också speglar många aspekter av social och ekonomisk utveckling. Statistiken kring barnadödlighet ger anledning till både glädje och förtvivlan.

Glädje därför att barnadödligheten minskar i alla delar av världen och dessutom i en accelererande takt. Några av världens fattigaste länder har gjort fantastiska framsteg när det gäller barns hälsa och mellan 1990 och 2021 minskade barnadödligheten med 59 procent globalt. En stor del av framgången beror på förbättrade sociala och ekonomiska

villkor men en annan viktig del är riktade insatser för att möta specifika problem och sjukdomar. FN uppskattar att den stora satsningen på mässlingsvaccin har räddat många barns liv. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) förhindrade mässlingsvaccin hela 56 miljoner dödsfall mellan åren 2000 och 2021. Idag får 81 procent av världens barn mässlingsvaccin, vilket är bra eftersom mässlingsutbrotten har ökat i världen de senaste åren, även här i Europa. Biståndssatsningar på myggnät och medicinering mot malaria beräknas ha räddat mer än 7 miljoner liv i Afrika sedan år 2000, varav de flesta är barn²⁵.

Men trots framstegen är omfattningen av den katastrof som den fattigdomsrelaterade barnadödligheten innebär fortfarande på gränsen till lamslående. Fem miljoner barn under fem års ålder dör varje år, de flesta av sjukdomar och orsaker som hade kunnat förhindrats. Det motsvarar fler än 13 000 barn om dagen. Det finns ingen annan dödsorsak som kommer i närheten av antalet dödsfall som fattigdom skördar. Varken krig, terrorism eller naturkatastrofer har någonsin kommit upp i fattigdomens dödstal. Fem miljoner om året, det är svårt att greppa. Jämför till exempel med hur många som gick bort i covid-19 under pandemins första år – 1,7 miljoner²⁶.

Läs mer på blirvärldenbättre.se under
#HEALTH #HUMANRIGHTS

#HEALTH

PANDEMIN GJORDE OJÄMLIKHETER TYDLIGARE

Covid-19 synliggjorde hur viktigt arbetet med hållbar utveckling är för att bygga motståndskraft på nationell, regional och lokal nivå i låg- och medelinkomstländer. När pandemin bröt ut stod det klart att många länder saknade både de sjukvårdsinrättningar, personalresurser och det materiel som krävs i samband med en allvarlig kris. Pandemin förstärkte på så

sätt redan befintliga ojämlikheter både i och mellan länder och visade att länders förmåga att hantera och hämta sig efter en allvarlig kris skiljer sig mycket åt. Att arbeta förebyggande för att stärka låg- och medelinkomstländers hälso- och sjukvård och investera i nationella och globala system för samhällsskydd och beredskap är viktigt för att kunna hantera kommande hälsokriser.

**Det finns ingen annan
dödsorsak som
kommer i närheten av
antalet dödsfall som
fattigdom skördar.**

BARNADÖDLIGHET: EXEMPEL PÅ STORA FRAMSTEG

	2000	2021	(förändr.)
Liberia	18 %	6 %	-63 %
Rwanda	18 %	3 %	-83 %
Malawi	17 %	4 %	-76 %
Etiopien	15 %	5 %	-66 %
Senegal	13 %	4 %	-70 %
Tanzania	13 %	5 %	-62 %
Kambodja	11 %	2,5 %	-77 %
Mongoliet	6 %	1,5 %	-76 %

Källa: Stiftelsen Gapminder

Läs mer på blirvarldenbättre.se under
#HEALTH #HUMANRIGHTS #WORLDQUALITY

#EDUCATION

Läget idag: 90 procent av alla barn börjar i grundskolan. Men fattigdom och stängda skolor under covid-19-pandemin påverkar fortfarande kunskapsutvecklingen för många barn och unga i låg- och medelinkomstländer.

Trenden: Fler barn börjar grundskolan, men tillgången och kvalitén på utbildningen skiljer sig mellan länder. Om inget görs kommer cirka 84 miljoner barn inte att gå i skolan år 2030 och 300 miljoner barn eller unga som går i skolan kommer att lämna utan att kunna läsa och skriva²⁷.

ATT GÅ I SKOLAN är en mänsklig rättighet och en förutsättning för fattigdomsbekämpning, demokrati och jämlikhet. Det är också avgörande för ekonomisk utveckling. Idag börjar ungefär 90 procent av alla barn i grundskolan och läskunnigheten är högre än någonsin.

Samtidigt återstår stora utmaningar. Fattigdom, konflikter, humanitära kriser, barnäktenskap, funktionsnedsättning och diskriminering hindrar över 250 miljoner barn från att gå i skolan. Nästan en tredjedel av dessa bor i Afrika söder om Sahara. Barnäktenskap och tonårsgraviditeter gör att färre flickor än pojkar går klart grundskolan och fortsätter till gymnasiet. Samtidigt är utbildningskvaliteten fortsatt låg i många skolor och över 770 miljoner människor i världen kan fortfarande inte skriva och läsa, varav två tredjedelar är kvinnor²⁸.

VIKTEN AV UTBILDNING

Utbildning är en förutsättning för välbefinnande, hälsa och jämställdhet. Den kopplingen är explicit när välbefinnande mäts i Human Development Index (HDI) och hur det hänger ihop med antal år av utbildning. Niger är ett land med mycket lågt HDI där befolkningen bara går två år i skolan i genomsnitt. Sverige har ett av världens högsta HDI och här går befolkningen i skolan i tretton år i genomsnitt.

Utbildningssystem världen över måste möta människors behov under hela livet – från förskola till högre utbildning samt alla människors lika möjlighet till livslångt lärande som gynnar deltagande i både arbetslivet och samhället i stort. Utbildning är nyckeln till välbefinnande och öppnar en värld av möjligheter som gör det möjligt för var och en av oss att bidra till ett mer hållbart samhälle.

Idag börjar ungefär 90 procent av alla barn i grundskolan och läskunnigheten är högre än någonsin.

FOTO: UNDP LIBANON

Barn på flykt från Syrien får tillgång till offentliga skolor i Wadi Khaled, Libanon.

#EDUCATION

När nyheter och information sprids i raketfart är kunskap om källkritik viktigare än någonsin.

FÄRRE BARN I SKOLAN EFTER PANDEMIN

Under covid-19 stängde många av världens skolor till följd av restriktioner och påbud om isolering för att minska smittspridning. Barn och unga var utlämnade åt distansundervisning men för många som saknar tillgång till dator eller internet var det inte ett möjligt alternativ. Detta gjorde att många barn och unga i flera låg- och medelinkomstländer stod utan utbildning.

Skolstängningarna påverkade över 1,6 miljarder barn och unga i 190 länder. Dessutom visar statistik från FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO) att nedstängning av vissa skolor mer eller mindre permanentats i länder som Uganda, Bolivia, Indien och Indonesien och miljontals barn riskerar att inte komma tillbaka till skolan alls.

DESINFORMATION OCH KÄLLKRITIK

Internet har helt förändrat sättet vi kommunicerar på och hur snabbt vi kan ta del av information. Detta har stor effekt på ekonomisk och demokratisk utveckling i världen och även för barn och ungas utbildning. När nyheter och information sprids i raketfart är kunskap om källkritik viktigare än någonsin.

Sociala medier har blivit den största informations- och utbildningskällan för många idag, men det är också den plats där desinformation och falska nyheter får störst spridning. Felaktig och vilseledande information kan vara förödande för såväl enskilda människor som hela samhällen. Tillsammans kan desinformation, hatretorik, propaganda och felaktig information som sprids, användas för att påverka beslut, skapa misstro mot institutioner av olika slag och påverka val.

DESINFORMATION: Information som är avsiktligt vilseledande eller falsk och medvetet skapad för att skada en person, social grupp, organisation eller land.

MISINFORMATION: Information som är falsk, men inte skapad med avsikten att orsaka skada.

MALINFORMATION: Information som är baserad på verkliga fakta men manipulerad för att orsaka skada på en person, organisation eller land.

HATRETORIK: All form av kommunikation eller beteende som angriper eller använder nedsättande eller diskriminerande språk om en person eller en grupp baserat på vem de är. Med andra ord baserat på deras religion, etnicitet, nationalitet, hudfärg, härkomst, kön eller andra identitetsfaktorer.

Källa: FN:s utvecklingsprogram, UNDP

#EDUCATION

SANT ELLER FALSKT I SIERRA LEONE

INFÖR DET ALLMÄNNA valet i östafrikanska Sierra Leone i juni 2023 lanserades en plattform kallad iVerify för att komma åt desinformation, falska nyheter och hatretorik som spreds i landet. Man ville proaktivt stärka möjligheten för medborgare att ta del av opartiska nyheter inför valet. Det var journalister från Sierra Leone Association of Journalist (SLAJ) och radionätverket som sänder över Sierra Leones alla valdistrikt – Independent Radio Network (IRN) som tillsammans med BBC Media Action och UNDP skapade denna plattform.

Men vem lyssnar på radio kanske du tänker? I Sierra Leone har nästan en tredjedel av invånarna inte tillgång till

internet. I stället förlitar sig de flesta, hela 70 procent av befolkningen, på radion som sin främsta informationskälla. Grundarna av iVerify visste detta och med ett team på åtta faktagranskare sände man ett radioprogram en gång i veckan där påståenden och innehåll på sociala medier eller i tidningar faktagranskades. Lyssnare kunde också skicka in sådant de undrade över, till exempel videos som de sett eller texter som de läst, för att få dessa faktakollade. På så sätt fick medborgare verifierad information som de kunde lita på för att kunna ta informerade beslut i det stundande valet.

Källa: FN:s utvecklingsprogram, UNDP

Läs mer på blirvarldenbättre.se under
**#TECH #EDUCATION #GENDEREQUALITY
#HUMANRIGHTS #WORLDQUALITY**

#STORIES

#PEACE

Läget idag: En fjärdedel av världens befolkning lever idag i konfliktdrabbade områden. I mitten av 2023 levde mer än 110 miljoner människor på flykt – detta är en fördubbling jämfört med förra decenniet²⁹.

Trenden: Pågående och nya våldsamma konflikter runt om i världen gör det svårt att nå målet om fredliga och inkluderande samhällen.

SVERIGE HAR HAFT FRED i över 200 år. Men så ser det inte ut överallt. Över de senaste 15 åren har antalet fredliga samhällen i världen minskat. Enligt Global Peace Index 2023 blev 84 länder i världen mer fredliga under 2022 samtidigt som hela 79 länder blev mindre fredliga³⁰. Fredliga samhällen och frihet från våld är ett av de globala målen och grundläggande för hållbar utveckling. Inkluderande, ansvarsfulla och rättvisa institutioner där alla är lika inför lagen, har tillgång till rättvisa och möjlighet till inflytande, är grunden för en god samhällsstyrning fri från konflikter, korrup­tion och våld. Inga varaktiga utvecklingsframsteg kan nås i en kontext präglad av konflikt och våld. Våld innebär inte bara mänskligt lidande, det raserar också grunden för samhällets ekonomiska, miljömässiga och sociala utveckling.

De länder som är drabbade av krig och utdragna konflikter är ofta de länder som

har svårast att lyfta sin befolkning ur fattigdom. Att säkerställa rättssystem där alla är lika inför lagen och främja mänskliga rättigheter är nyckeln till fredliga, inkluderande och hållbara samhällen.

MÄNNISKOR PÅ FLYKT FRÅN KRISER OCH KONFLIKT

Samtidigt som denna bok skrivs pågår flera stora konflikter och humanitära kriser runt om i världen, och de humanitära hjälpbehoven är större än någonsin. Konflikter och kriser skapar ett akut lidande och kräver ofta stora resurser på kort tid bara för att rädda liv. Samtidigt behöver åtgärder snabbt inledas för att om möjligt påbörja återuppbyggnad och en process för försoning eller bearbetning av händelsen. Övergången från det akuta stadiet till återuppbyggnad är viktigt. Länder som drabbats av en kris eller konflikt, som ibland pågår i årtionden, är ofta extra sårbara för följdskriser och nya problem. Att snabbt bygga upp en mot-

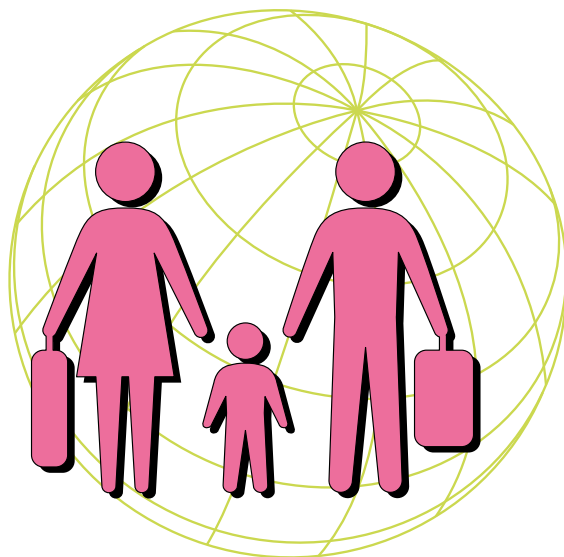
ståndskraft och påbörja den långsiktiga utvecklingen är avgörande.

Flyktingar är enligt FN:s flyktingkonvention personer som tvingats fly från sina hem och som korsat en internationell gräns på grund av krig, våld eller förföljelse, ofta utan förvarning. De kan inte återvända hem förrän förhållandena i deras hemland är säkra igen. En flykting har rätt till asyl i de länder som skrivit under FN:s flyktingkonvention som antogs 1951. Flyktingkonvention definierar vad en flykting är och vad denna person har för rättigheter.

Under hösten 2023 var över 110 miljoner människor på flykt från krig, konflikter och förföljelse i världen. Av dessa klassades 36,4 miljoner människor som flyktingar enligt flyktingkonventionen. Övriga var antingen asylsökande utan flyktingstatus eller människor på flykt i sitt eget land, så kallade internflyktingar.

KLIMATFÖRÄNDRINGAR TVINGAR MÄNNISKOR FRÅN SINA HEM

En annan anledning till att människor drivs på flykt är klimatförändringarna. Många tvingas lämna sina hem då de inte längre kan leva av jorden eller bo kvar i hemorten på grund av torka, kraftig

nederbörd, havsnivåhöjning, cykloner eller andra extremväder till följd av klimatkrisen^{31, 32}. En person som flyr på grund av miljö- eller klimatskäl är inte rent juridiskt en flykting under flyktingkonventionen och har därför inte rätt att söka asyl av den anledningen i många länder. Världsbanken uppskattar att antalet människor som lever på flykt på grund av klimatförändringarna kan öka till så många som 143 miljoner år 2050 om vi inte handlar i tid³³.

Läs mer på blirvarldenbättre.se under
**#HUMANRIGHTS #GENDEREQUALITY #WORLDEQUALITY
 #PEACE #CLIMATEACTION**

#GENDEREQUALITY

Läget idag: Kvinnors representation på den politiska arenan är högre än någonsin tidigare men världen har långt kvar för att nå målet om jämställdhet till år 2030.

Trenden: Positiv trend mot mer jämställdhet inom många områden men utvecklingen går långsamt och diskrimineringen mot kvinnor och hbtqi-personers rättigheter är utbredd.

JÄMSTÄLLDHET mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Alla former av våld, diskriminering och skadliga sedvänjor mot kvinnor och flickor drabbar såväl individen som hela samhället.

Även om vi under de senaste 20 åren gjort framsteg i kampen för jämställdhet i många länder världen över har flickor och kvinnor fortfarande sämre möjligheter och mindre makt. Kvinnor diskrimineras inom de flesta områden, de får sämre vård, förväntas göra mer av det obetalda arbetet i hemmet, tjänar mindre än män för samma arbete på arbetsmarknaden och drabbas särskilt hårt av hat och hot på internet och i sociala medier. En god nyhet är att andelen kvinnor på den politiska arenan är högre än någonsin, men fortfarande är bara 26,5 procent av alla riksdagsledamöter i världen kvinnor³⁴. Trots att jämställdhet är en förutsättning

för hållbar utveckling går det långsamt att uppnå en rättvis fördelning i världen.

PANDEMIN ETT SLAG MOT JÄMSTÄLLDHETSARBETET

Covid-19-pandemins största förlorare var kvinnor och barn. Inte bara för att kvinnor tog ett större ansvar i hemmet och gjorde det mesta av arbetet vad gäller barn och omsorg när förskolor och skolor stängde, utan också för att kvinnor stod i frontlinjen i kampen mot coronaviruset. Kvinnor står nämligen för nästan 70 procent av allt hälso- och sjukvårdsarbete globalt. Dessutom ökade våldet mot kvinnor och barn när restriktionerna tvingade många att vara hemma mer och de flesta förövare återfinns inom familjen³⁵.

FÖRBÄTTRINGAR I LAGSTIFTNING

Vi kan inte uppnå jämställdhet om inte kvinnor har samma möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet. Data

#GENDEREQUALITY

Människor samlas för att protestera mot könsbaserat våld i Cox's Bazar, Bangladesh.

från FN från över 100 länder visar att kvinnor nu har bättre tillgång till beslutsfattande positioner på lokal nivå. Men endast runt 15 procent av länderna har nått en jämn könsfördelning, det vill säga 40 procent eller mer, i lagstiftande organ i nationella parlament och/eller hos myndigheter. De framsteg som ändå gjorts tillskrivs till stor del lagstadgade könsvoteringar, där man tvingas välja in kvinnor i beslutsfattande positioner³⁶.

Jämställdhet har inte bara positiva effekter för den enskilda människan utan även för samhället i stort. Forskning från bland annat Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIEG) visar på ekonomiska fördelar med jämställdhet såsom högre sysselsättning för alla och därmed bättre BNP på sikt³⁷.

SEXUELL HÄLSA

En annan positiv trend är att mer än hälften av alla kvinnor världen över har möjlighet att fatta egna beslut när det kommer till sin sexuella- och reproduktiva hälsa. Idag har till exempel 91% av kvinnor möjlighet att självständigt välja och besluta om sina preventivmedel. Det bör dock tilläggas att globalt sett har uppskattningsvis 257 miljoner kvinnor fortfarande inte tillgång till säkra preventivmetoder³⁸.

Samtidigt dör en kvinna eller ett nyfött barn var elfte sekund i samband med förlossning, de allra flesta i låg- och lägre medelinkomstländer. Med hjälp av rätt kunskap och bra vård hade de flesta av dessa liv kunnat räddats.

DISKRIMINERING AV HBTQI-PERSONER

En grundläggande princip i arbetet med Agenda 2030 är att ingen ska lämnas utanför. Trots detta exkluderas hbtqi-personer från arbetet med hållbar utveckling i många av världens länder. I samhällen och länder som inte är jämställda utsätts hbtqi-personer (homo-sexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner) för förtryck och diskriminering i högre utsträckning. På grund av diskriminering och förtryck har hbtqi-personer sämre hälsa, sämre tillgång till utbildning och lever i högre utsträckning i fattigdom. Idag är sex mellan män olagligt i drygt 65 länder och sex mellan kvinnor i drygt 41 länder. Drygt 12 länder kriminaliserar transpersoners könsidentitet eller uttryck genom att använda så kallade lagar om transvestism/crossdressing och förklädnad.

UNDP:s Gender Inequality Index (GII) är en mätmetod som fångar upp ojämlikheter mellan kvinnor och män på områden som hälsa, medbestämmande och yrkesverksamhet. Här bredvid kan du se vilka länder som räknades som mest och minst jämställda 2021 enligt GI. Är du nyfiken på den senaste rankingen? Besök hdr.undp.org och djupdyk i siffrorna!

Världens mest jämställda länder 2021

1.	Danmark
2.	Norge
3.	Schweiz
4.	Sverige
5.	Nederländerna
6.	Finland
7.	Singapore
8.	Island
9.	Luxemburg
10.	Belgien

Världens minst jämställda länder 2021

1.	Jemen
2.	Papua Nya Guinea
3.	Afghanistan
4.	Centralafrikanska republiken
5.	Tchad
6.	Liberia
7.	Haiti
8.	Sierra Leone
9.	Mauretanien
10.	Tonga

Källa: FN:s utvecklingsprogram, UNDP

Läs mer på blirvärldenbättre.se under #HUMANRIGHTS #GENDEREQUALITY #WORLDEQUALITY

#TECH

Läget idag: Innovation och ny teknologi har revolutionerat arbetet för hållbar utveckling och den tekniska utvecklingen går allt snabbare.

Trenden: Vi är just nu mitt uppe i en teknologisk revolution som kommer att fortsätta förändra våra liv.

TEKNOLOGISKA FRAMSTEG behövs för att hitta hållbara lösningar på de utmaningar som människor och planeten står inför. Internet har helt förändrat sättet vi kommunicerar och hur snabbt vi kan ta del av information. Faktum är att hälften av jordens befolkning är online och varje dag får i genomsnitt 700 000 fler personer tillgång till internet.

UTAN ELEKTRICITET HADE VI INTE VARIT DÄR VI ÄR IDAG

Det var redan på 1600-talet som vetenskapen började intressera sig för statisk elektricitet. På 1700-talet insåg man att det rörde sig om positiva och negativa laddningar. På 1800-talet bemästrades energin och det var i slutet av samma århundrade som glödlampan uppfanns. Men det var först när Nikola Tesla utvecklade växelströmmen som elektricitet satte fart på samhällets utveckling på riktigt. På dryga 100 år gick många av världens länder från att vara helt ström-

lösa till ett totalt elberoende³⁹. 1998 hade 73 procent av världens befolkning tillgång till elektricitet, 2023 var den siffran 91 procent. Men drygt 660 miljoner människor saknar fortfarande tillgång till denna grundläggande service. Framsteg har skett i såväl Latinamerika som i stora delar av Asien, medan stora delar av Afrika söder om Sahara ligger efter. Faktum är att 75 procent av de människor som idag saknar tillgång till el bor i Afrika söder om Sahara⁴⁰.

Under många decennier har fossila bränslen som kol, olja eller gas varit viktiga källor för elproduktion, men förbränning av kolbränsle producerar stora mängder växthusgaser som orsakar klimatförändringar och har skadliga effekter på människors välbefinnande och miljön. Dessutom ökar den globala elanvändningen snabbt och utan en stabil elförsörjning kommer länder ha svårt att driva sina ekonomier. För att säkerställa universell tillgång till ren energi till 2030 måste vi påskynda elektrifieringen, öka

Det är ingen tvekan om att utvecklingen av AI på ett genomgripande sätt kommer att förändra vår värld.

investeringarna i förnybar energi, förbättra energieffektiviteten och utveckla möjliggörande lagar och regelverk.

AI – FRAMTID ELLER DOMEDAG

Artificiell intelligens, AI, är tänkt att efterlikna den mänskliga hjärnan och dess förmåga att inhämta kunskap, lösa problem, tolka resultat, planera och dra slutsatser. Mänskligheten har drömt om och skrämts av tanken på tänkande och kännande maskiner länge men det var först under 1950-talet som detta forskningsområde fick sitt nuvarande namn. Tjänsterna som idag använder AI blir allt vanligare, allt från chatbottar som ChatGPT till kartan i din mobil som ger snabbaste gång-, cykel- eller bilvägen mellan punkt a och b, och tjänster som samlar in klimatdata⁴¹. Det är ingen tvekan om att utvecklingen av AI på ett genomgripande sätt kommer att förändra vår värld. Många röster höjs om riskerna och att skadlig användning av AI kan påverka människors säkerhet, undergräva

förtroendet för institutioner, öka spridningen av desinformation och hota demokratin. Samtidigt har digitaliseringen kommit att bli helt central för hållbar utveckling och uppkopplade produkter (Internet of Things), AI och robotteknik är viktiga möjliggörare för Globala målen. Till exempel såg vi hur AI användes för snabbt framtagande av vacciner under pandemin och med rätt implementering kan AI vara ett fantastiskt verktyg för att tackla klimatförändringarna, bland annat genom att bidra till effektivare resursanvändning, minimera avfall och minska energiförbrukningen^{42, 43}.

Vi behöver helt enkelt minska de negativa oavsiktliga konsekvenserna som den digitala utvecklingen för med sig och främja digitalisering som en möjliggörare för att hitta hållbara lösningar på de utmaningar vi människor och vår planet står inför.

TEKNISK UTVECKLING OCH HÅLLBAR ENERGI I JEMEN

MYCKET FORSKNING och innovation just nu handlar om att hitta nya sätt att skapa hållbar energi med lågt ekologiskt fotavtryck. En som arbetar med detta är Iman Hadi, en entreprenör från Jemens landsbygd.

Åratal av konflikter i Jemen har lett till att många människors liv ligger i spillror och miljontals människor lever under svåra förhållanden. I krisens spår frodas fattigdom, hunger och sjukdomar. Mer än hälften av befolkningen har inte tillräckligt att äta och 25 procent lider av undernäring. Av dem är två miljoner barn⁴⁴.

Entreprenören Iman är inte främmande för den fattigdom och det elände som plågar stora delar av hennes land. I många byar är situationen särskilt svår, då grundläggande tjänster som stabil elförsörjning nästan inte existerar. Så Iman bestämde sig för att göra något åt saken.

– Jag insåg i vilken utsträckning människor i mitt område, särskilt kvinnor, lider så jag bestämde mig för att gå bortom sociala och kulturella barriärer och göra något, säger hon.

Iman leder idag en grupp på tio kvinnor som installerade en solcellsanläggning för att tillhandahålla ren energi till invånarna där hon bor i Abs i Hajjah provinsen.

– Den höga kostnaden för dieselgenererad el har berövat många fattiga

familjer tillgång till el. Hitintills ger solcellsanläggningen energi till överkomliga priser åt 43 hushåll, och fler kan det bli, säger Iman.

Sedan hon startade sitt företag för två år sedan, med stöd från UNDP och EU, har antalet kunder ökat från 25 till 43 och nettovinsten har nått 1 200 000 jemenitiska riyal (ungefär 2 360 USD enligt aktuell växelkurs november 2023) – en betydande summa på landsbygden i Jemen. Imans arbete har genomsyrt hela hennes samhälle, inspirerat och gett hopp till hennes grannar och vänner. Faleha Mohammad, bosatt i Al Ghadi-området, bodde med sina äldre föräldrar i en hydda. Familjen hade ingen stabil inkomstkälla men den pålitliga strömförsörjningen från Imans solcellsanläggning uppmuntrade Faleha att köpa en symaskin och producera och sälja kläder. Falehas entreprenörsanda gav familjen en mer stabil inkomst som gjorde att de kunde bygga ett nytt, större hem.

När Iman Hadis solcellsanläggning och den effekt den haft på hennes närområde blev känt hamnade hon på BBC:s lista över världens mest inflytelserika kvinnor, för att hon lett en positiv förändring och gjort skillnad trots det turbulenta säkerhetsläget som råder i hennes land.

Källa: FN:s utvecklingsprogram, UNDP

#STORIES

Läs mer på blirvarldenbättre.se under **#TECH**
#GENDEREQUALITY#NOPOVERTY #CLIMATACTION

Iman Hadi står bredvid solcellsanläggningen som ger familjer och företag tillgång till el i Abs, Jemen.

#CLIMATEACTION & #NATURE4LIFE

Läget idag: Klimatet på jorden förändras allt snabbare. Utsläppen fortsätter att öka, koldioxidhalten i atmosfären är den högsta på två miljoner år och mer än var femte art hotas av utrotning⁴⁵.

Trenden: Det blir alltmer brådskande att dämpa den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som följer i dess spår. Alla insatser, stora som små, för att driva utvecklingen i rätt riktning är värdefulla.

KLIMATFÖRÄNDRINGARNA är ett verkligt och obestridligt hot mot mänsklig utveckling och planeten vi lever på. Utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga och som följd riskerar vi att nå en genomsnittlig global uppvärmning som överstiger två grader. Det skulle få allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförsurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång och hälsa och innebära en ökad risk för naturkatastrofer⁴⁶.

Effekterna är redan nu synliga och kommer att bli ännu värre om vi inte agerar. Genom utbildning, innovation och efterlevnad av våra klimatförpliktelser kan vi göra nödvändiga förändringar för att skydda planeten. Dessa förändringar ger också stora möjligheter att modernisera vår infrastruktur, skapa nya arbetstillfällen och främja välbefinnande över hela världen.

KOLDIOXID I ATMOSFÄREN

Vi har länge vetat att koncentrationen av koldioxid i atmosfären ökar och påverkar vår planet. Det är mer än 60 år sedan en forskare vid namn Charles D. Keeling satte upp en mätstation på en bergstopp på Hawaii, mitt ute i Stilla havet, för att resultaten skulle påverkas så lite som möjligt av mänsklig verksamhet. Vi har sedan dess fått månatliga mätningar av CO₂-koncentrationen i atmosfären.

Sedan 1958, då Keeling startade sina mätningar, har nivån stigit från 320 ppm (parts per million) till 400 ppm. Innan den industriella revolutionen låg koncentrationen på 280 ppm. Från geologisk forskning vet vi att koncentrationen sannolikt inte varit så hög någon gång under de senaste tre miljoner åren.

Vi har också länge vetat om sambandet mellan mängden CO₂ i atmosfären och temperaturen på jorden. Ett samband som

Södra delen av Turkiet drabbades 2021 av allvarliga skogsbränder som kan vara kopplade till den globala uppvärmningen.

uppdagades redan i slutet på 1800-talet av Sveriges förste Nobelpristagare Svante Arrhenius och som flera andra forskare kunnat belägga i både teori och praktik. Trots en överväldigande mängd data om att jordens medeltemperatur har stigit till följd av en accelererande växthuseffekt orsakad av mänsklig aktivitet dröjde det ända till slutet av 2015 innan vi hade en global överenskommelse om att hejda uppvärmningen i form av Parisavtalet.

SKOGEN

Världens skogar är hem åt över hälften av våra landlevande arter av växter, insekter och djur. Skogar motverkar klimatförändringarna genom att ta bort och lagra kol från atmosfären. Dessutom skyddar skogar mot effekterna av stormar och

översvämningar samt förser oss med syre och rent vatten⁴⁷. Skogar skyddar också oss från sjukdomar. Faktum är att avskogningen av vår planet är kopplat till vart tredje utbrott av nya sjukdomar⁴⁸.

Den globala avskogningen fortsätter, men utvecklingen går åt rätt håll. Takten har mer än halverats under 2010-talet jämfört med föregående decennium.

FLER NYA TRÄD I KENYA

VISSTE DU ATT en av världens största regnskogar finns i Kongo? Eller att efter årtionden av avskogning i Kenya tar nu landet itu med konsekvenserna av den? Kenya, vars skog och ekosystem har något av den mest varierade biologiska mångfalden i hela Östafrika, fungerar också som levebröd för omkring två miljoner människor. Där drar många nu nytta av ett initiativ där skolor och företag varit involverade i såväl kampanjer för trädplantering som planer för hur skogen bör brukas och nyttjas. Dessutom har Kenyas regering officiellt erkänt ursprungsbefolkningens betydelsefulla roll i att bevara skogarna.

Och framstegen har inte låtit vänta på sig. Kenya nådde sitt ursprungliga mål om att ha 10 procent återplanterad skog till 2022 och har nu satt 30 procent som mål till 2050.

En av de som är engagerade i projektet att återplantera skog i Kenya är 26-åriga Ruth Kimani som bland annat planterar träd i Kenyas nationalpark Nakuru. Parken är hem till unika djurarter så som lejon, leoparder, noshörningar, flodhästar och hundratals fågelarter däribland den

rosa flamingon. Men det är också ett ekosystem som är under stor press från avskogning, föroreningar och snabb urbanisering i samhällena runt omkring. Här samarbetade Ruth Kimani nyligen med en grupp kvinnor från en av de närliggande byarna som odlade plantorna som kommer att planteras i nationalparken.

– Att samarbeta med lokala kvinnor och köpa deras plantor är den rätta lösningen för oss och ger dem ytterligare inkomster, säger Kimani.

Förutom sitt engagemang för Kenyas skogar driver Ruth ett modemärke helt baserat på återvinning av textilavfall.

– Att tala om för människor att du driver ett modemärke med noll avfall imponerar inte alltid på folk eftersom de flesta är omedvetna om effekterna av avfall på miljön. Jag drömmer om en framtid där människor är medvetna om hur deras individuella livsstil påverkar planeten och där vi på allvar börjar gå från en linjär till en cirkulär ekonomi, särskilt genom att uppmuntra återvinning och återplantering av skog, berättar Ruth Kimani.

Källa: FN:s utvecklingsprogram, UNDP

Ruth Kimani på Nairobi Arboretum, en plats där träd planteras i utbildnings- och forskningssyfte.

**Visste du att urfolk
utgör mindre än
6 procent av världens
befolkning, men
skyddar drygt 80
procent av vår globala
biologiska mångfald?⁴⁹**

BIOLOGISK MÅNGFALD

Biologisk mångfald, eller biodiversitet, är mångfalden av liv på jorden och kan delas in i tre nivåer: mångfald av arter, mångfald av ekosystem och genetisk mångfald mellan arter. Man kan lätt bli nedslagen när man tänker på att vi möjligen står inför det sjätte massutdöendet där en miljon djur- och växtarter riskerar utrotning⁵⁰. Sedan 1970-talet har populationen av vilda djur minskat med över 60 procent. Det senaste massutdöendet inträffade för runt 65 miljoner år sedan, när dinosaurierna dog ut.

Men världen står inte handfallen och ser på. En betydelsefull internationell överenskommelse är Konventionen om biologisk mångfald (CBD), som antogs vid FN-konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro i Brasilien 1992. I december 2022 enades världens ledare om ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald i det nya Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Till år 2050 ska vi leva i harmoni med naturen och ramverket syftar till att stoppa fortsatt förlust av biologisk mångfald. Det nya ramverket är också ett viktigt steg för att erkänna rättigheterna för urfolk, lokalsamhällen, kvinnor och ungdomar⁵¹.

I Sverige har Sametinget fått i uppdrag av regeringen att samordna arbetet med de delar av ramverket som handlar om att respektera och främja traditionell kunskap om biologisk mångfald och hållbart sedvanebruk hos urfolk och lokala samhällen. Som en del av uppdraget har Sametinget upprättat ett programråd där myndigheter, museum, skolor, represen-

tanter för lokala kunskapsbärare och andra aktörer samlas för att dela kunskap och förstå sin roll i genomförandet. Detta hoppas man ska bidra till ett ökat hänsynstagande av traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk och ge vägledning för framtida nyttjande av naturresurser och hållbar förvaltning av biologisk mångfald⁵².

I Sverige lever 20 000–40 000 av Europas enda urfolk – samerna⁵³. De sitter på tusenårig kunskap, varför Sametinget har en viktig roll i detta uppdrag. Men det är inte bara de som sitter på kunskap vi alla kan ha nytta av. Traditionell kunskap är ofta praktisk till sin natur och jord- och skogsbrukare, fåbodbrukare, skärgårds-, fjäll- och skogsbönder, skärgårds- och insjöfiskare, jägare och hemslöjdare finns också med i det programråd som Sametinget upprättat för att dela information och erfarenheter.

KONSUMTION

Möjligen är en ökad medvetenhet om hur våra handlingar påverkar andra ett första steg mot att förstå vad som håller på att hända med vår planet. Idag konsumerar vi till exempel mer än vår jord klarar av. Det handlar om allt från kläder, elektronik, bilar och resor. Mycket av det som konsumeras är livsnödvändigheter, annat mer något som stillar ett begär. Sedan 1970-talet har jordens befolkning fördubblats, medan människans konsumtion totalt har fyrdubblats. Vad av allt du köper behöver du verkligen och vad vill du bara ha?

KLÄDER EFTER VÄDER?

NÅGOT VI KONSUMERAR mycket av här i Sverige är kläder. Nu finns det inte längre bara en höst-, vår-, sommar- och vinterkollektion, utan vi erbjuds flera kollektioner per årstid. "Fast fashion", eller snabbmode, förser konsumenter med billiga och trendiga kläder men industrins direkta och indirekta konsekvenser är stora. I fallet med fast fashion, och nu också ultra fast fashion, är det miljön och de som arbetar med att ta fram dessa billiga plagg som ofta betalar det största priset i form av dåliga arbetsförhållanden, låg lön och negativ hälsopåverkan.

Men det är inte bara snabbmodeindustrins produktionsförhållanden och långa transportsträckor som påverkar människor och miljö negativt. Den stora omsättningen på kläder gör att många kläder aldrig används, eller endast används under en kort tid. Därefter skickas

de iväg och hamnar ofta på sopberg i andra länder. Under våren 2023 gjorde Aftonbladet en stor granskning om var våra kläder tar vägen och de kunde visa hur kläder skickas från Sverige till sopberg i västafrikanska Benin, i Cotonou närmare bestämt – en av världens största dumpningsplatser. Det gäller enligt granskningen även de plagg som många av oss lämnar in för återvinning.

Granskningen pekar på det forskare sagt ett tag nu, att vår överkonsumtion i Sverige och den rikare delen av världen gör livet ohållbart för människor på andra platser. Men också på den här punkten görs mycket för att hitta en hållbar väg framåt. Följ Naturkyddsföreningen eller Världsnaturfonden WWF för att lära dig mer om hållbar konsumtion och produktion.

Källa: Naturkyddsföreningen, Naturvårdsverket

Läs mer på blirvarldenbättre.se under **#CLIMATEACTION**
#NATURE4LIFE #WORLDEQUALITY #HEALTH

#STORIES

SVENSKT BISTÅND BIDRAR TILL UTVECKLING

MÅNGA AV DE FRAMSTEG som skett i världen har Sverige varit med och bidragit till genom svenskt bistånd. Sverige har en lång historia av globalt engagemang och är idag en av världens största biståndsgivare i förhållande till vår folkmängd. Genom det statliga biståndet, som administreras av biståndsmyndigheten Sida, bidrar Sverige till att skapa en mer rättvis och hållbar värld.

Biståndet finansieras av skatter, vilket innebär att alla som bor och verkar i Sverige bidrar. Riksdagen beslutar om hur mycket pengar som ska gå till bistånd, till vilka länder och till vilka områden, till exempel demokrati och jämställdhet⁵⁴.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BÄTTRE LEVNADSVILLKOR

Syftet med det svenska biståndet är att skapa förutsättningar som gör att människor som lever i fattigdom och förtryck kan förbättra sina levnadsvillkor. Biståndet bidrar till detta på många sätt. Det används för att främja mänskliga rättigheter, fredsprocesser och demokratiska val och för att ge människor verktyg att själva förbättra sina liv genom stöd till utbildning, hälsa och försörjning. På så sätt bidrar biståndet till att nå Globala målen för hållbar utveckling och skapa

goda förutsättningar för utveckling i låg- och medelinkomstländer.

Biståndet delas in i två huvudkategorier: humanitärt bistånd och långsiktigt utvecklingssamarbete. Humanitärt bistånd är akut hjälp vid nödsituationer, till exempel vid naturkatastrofer eller krig. Utvecklingssamarbete är ett långsiktigt stöd till andra länders utveckling⁵⁵.

TILLSAMMANS BIDRAR VI TILL EN BÄTTRE VÄRLD

Trots att utvecklingen har gått bakåt på flera viktiga områden de senaste åren, har bistånd från länder som Sverige gett konkreta resultat både på global och lokal nivå. Biståndet har hjälpt till att minska fattigdom och hunger, öka tillgången till utbildning och hälsovård, skydda miljön och klimatet, och främja fred och demokrati. Med andra ord alla de områden som vi har tagit upp i den här boken.

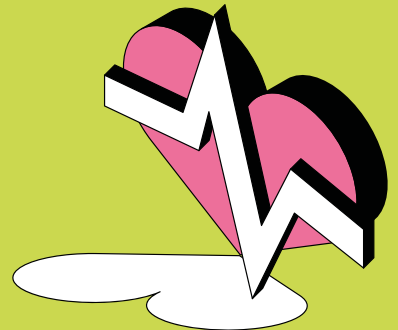
Klimatförändringarna, ekonomiska kriser och covid-19-pandemin har visat oss hur sammankopplade världens länder är. Dessa utmaningar är globala och kräver globala lösningar. Det bästa vi kan göra för att möta dessa utmaningar och förebygga framtida kriser, konflikter och pandemier är att arbeta tillsammans och fortsätta investera i global hållbar utveckling.

Med stöd från Sverige stöttar UNDP över 120 länder att höja ambitionerna i sina nationella åtaganden gentemot Parisavtalet och väva samman klimatomställningen med sina sociala och ekonomiska utvecklingsbehov.

#3

FRAM-
TIDEN
KRÄVER
HAND-
LING

EN MATCH VINNS OFTA I ANDRA HALVLEK

MED GLOBALA MÅLEN har FN och alla medlemsstater satt upp mål för hur vi vill att världen ska vara år 2030. Målen finns för att vi ska kunna sätta in rätt resurser på rätt plats i rätt tid. Som vi nämnde tidigare i boken har de senaste årens kriser med utdragna krig och konflikter, klimatförändringar och covid-19-pandemin lett till att det ser tuffare ut för oss än på länge. När vi markerade halvtid för uppfyllandet av Globala målen sommaren 2023 stod det klart att endast cirka 12 procent av de 169 delmålen var på rätt väg. Nästan hälften av delmålen låg efter och 37 procent hade helt avstannat eller rört sig bakåt sedan 2015. Det är inte bara siffror på papper. Det handlar om människor. Om vi inte ökar takten kommer vi år 2030 fortfarande ha 575 miljoner människor i extrem fattigdom, 84 miljoner barn som inte har möjlighet att gå i skolan och lära sig läsa och skriva och 660 miljoner människor utan tillgång till el⁵⁶.

Samtidigt är tidsfönstret för att begränsa den globala medeltemperaturen till 1,5 grader, och förhindra de värsta konsekvenserna av klimatkrisen, på väg att stängas. På samma sätt som den ekonomiska aktiviteten varit drivande i många av de sociala framsteg vi sett de senaste årtiondena, har den också

varit drivande i att skapa många av de ansträngningar vi utsätter vår planet för. Den fossildrivna ekonomiska utvecklingen har redan nu påverkat några av de grundläggande förutsättningarna för människan. Och det är ingen tvekan om att det är de rikare länderna som hittills stått för den största påverkan på jordens klimat och att det framför allt är människor i låg- och medelinkomstländer och de som redan är mest utsatta som nu får ta de största konsekvenserna.

HOPPFULLHET I EN TUFF TID

Det är minst sagt prövande tider för många människor runt om i världen. Och löftet FN:s medlemsländer gav vid antagandet av Agenda 2030 svävar i fara. Utmaningarna är många, men så även lösningarna. Vad behöver vi göra för att vända utvecklingen? Vad säger en som arbetar med utvecklingsfrågor om läget för Globala målen?

Ulrika Modéer är assisterande generalsekreterare vid FN:s utvecklingsprogram och just nu den högst uppsatta svensken inom FN-systemet. Hon är utsedd av FN:s nuvarande generalsekreterare, António Guterres, och ansvarar för FN:s utvecklingsprogramms arbete med partnerskap och kommunikation.

Ulrika ser de svårigheter världen står inför. Hur hungern och antalet extremt

Ulrika Modéer, assisterande generalsekreterare vid FN:s utvecklingsprogram.

fattiga i världen har ökat på grund av fler och mer utdragna kriser och konflikter, och den energi- och livsmedelskris som kommit i spåren av såväl pandemin som den ryska invasionen av Ukraina. Hur det geopolitiska läget i världen lett till att vi nu har mindre fokus på de verkligt stora och globala utmaningarna som till exempel klimatfrågan. Men hon ser också hopp.

– Det finns så mycket uppfinningsrikedom och innovationskraft världen över. Varje dag och i varje land finns det människor och organisationer som verkar för att hitta lösningar på de problem vi står inför. Samtidigt ökar medvetenheten om hur viktigt det är att vi tillsammans hanterar de här stora globala utmaningarna som vi har framför oss, säger Ulrika.

Varje dag och i varje land finns det människor och organisationer som verkar för att hitta lösningar på de problem vi står inför.

Den gröna omställningen är ett exempel på hur förändringar inom ett område kan ge positiva effekter inom andra områden, både lokalt och globalt. Att jordens resurser förvaltas och skyddas är en förutsättning för minskad fattigdom och hållbar utveckling. Klimat- och miljömässigt hållbar utveckling hänger ihop med samhällets demokratiska och ekonomiska utveckling.

– Med den gröna omställningen förändrar vi vårt sätt att använda och påverka jordens resurser och utvecklar vårt sätt att bruka vatten, skog och jord. Det leder inte bara till minskad klimatpåverkan utan till ett mer hållbart samhälle med nya arbetstillfällen och ökad motståndskraft mot såväl pandemier som naturkatastrofer, säger Ulrika.

Idag bor lite drygt hälften av jordens befolkning i städer. Inom de närmaste 50 åren beräknas den andelen växa till

70 procent. Det innebär att den befolkningsökning vi kan förvänta oss främst kommer att ske i städer. Det är i sig ingen negativ utveckling; människor som bor i städer har som regel lägre barnadödlighet, högre medellivslängd och bättre möjligheter till sjukvård, utbildning och arbete. Men det ställer krav på att fungerande och miljövänliga städer kan planeras och byggas ut i samma takt.

– Hållbar omställning av städer ger omedelbar positiv effekt. När vi agerar och genomför positiva förändringar lokalt ger det ofta ringar på vattnet på regional, nationell och global nivå. Jag tror verkligen inte att vi ska underskatta eller förminska de små förändringarna som vi gör i vår vardag, som att välja att sopsortera, cykla till jobbet, flyga mindre eller ställa om energiförsörjningen i sin bostad. Det är jätteviktiga förändringar som vi behöver lyfta för att inspirera andra.

DEM ÄR DITT FYRTORN?

ENLIGT ANTROPOLOGEN Katarina Graffman, som forskar kring våra konsumtionsmönster och medievanor kan den informationsmängd vi utsätts för idag ibland vara överväldigande och svår att navigera. Hur ska du och jag kunna sortera all information om utvecklingen i världen? Vem eller vilka kan vi lita på i informationsdjungeln? Vad stämmer och vad stämmer inte? För att göra det lite lättare tipsar Graffman oss om att identifiera speciella "fyrtorn". Ett fyrtorn är en person eller organisation vi inspireras av och som vi vet är tillförlitlig och påläst inom ett visst område. Det kan vara på

sociala medier men också i vardagen i form av en lärare, fritidsledare, förälder eller vän. I sin forskning har Graffman sett att fyrtorn blir allt viktigare och fyller rollen som guider som leder oss rätt i informationsdjungeln.

Vilka personer eller organisationer är dina fyrtorn? Vad kan du själv göra för att inspirera, och kanske vara någon annans fyrtorn i omställningen mot en mer hållbar värld?

Källa: "På spaning efter den tid som kommer: bubblor, skam och andra fenomen" av Katarina Graffman, Emma Lindblad, Jacob Östberg.

#STORIES

FOTO: UNDP TIMOR LESTE

HOPP ÄR INTE ATT VARA NAIV

Ulrika Modéer tycker att det är hoppfullt med de oväntade allianser som uppstår i arbetet för att göra världen bättre. Till exempel är det lätt att tro att inget händer i FN:s generalförsamling på grund av det spända geopolitiska läget i världen och vetoförfarandet som finns i säkerhetsrådet. Men trots ökad polarisering har världen bara under det senaste året återigen kommit samman i avtal runt hållbar utveckling med historiska överenskommelser för både biologisk mångfald och djuphaven. Djuphaven är de hav som ligger utanför nationell jurisdiktion, alltså utanför något enskilt lands ägande, och tillhör oss alla. Med avtalet har världen kommit överens och reglerat hur vi får nyttja den oerhörda och till viss del utforskade resurs som djuphaven är med all sin biologiska mångfald.

– Det är ett oerhört viktigt och unikt avtal då haven är en av de viktigaste balanserande faktorerna i klimatsystemet. Haven har en stabiliserande kraft som absorberat mycket av de koldioxidutsläpp som vi har haft efter industrialiseringen. De är globala allmänningar som det är i allas vårt intresse att vi bevarar.

Avtalen är också styrkebevis på att vi kan enas och samarbeta till och med i de svåraste av lägen. Globala målen hänger ihop med varandra och vi måste se dem som ett system av alla tre dimensioner av hållbar utveckling – den sociala, miljömässiga och ekonomiska.

Och trots de senaste årens negativa utveckling är det viktigt att påminna sig

om att under de senaste årtiondena så har väldigt mycket gått åt rätt håll. Vi har halverat fattigdomen i världen. Många av oss lever både längre och friskare liv och den tekniska utvecklingen har lett till otroliga framsteg inom allt från förnybar energi till transport och tillgång till utbildning.

– När jag får frågan om det fortfarande är möjligt att nå målen så är svaret ja. En match vinnas ofta i andra halvlek och i Agenda 2030 har vi en tydlig och vetenskapsbaserad färdplan att följa. Om vi fattar ansvarsfulla politiska beslut i enlighet med agendan, såväl i enskilda länder som internationellt, och samtidigt leder investeringarna rätt – det vill säga mot en mer grön, cirkulär och hållbar ekonomi där vi tar hänsyn till de mest utsatta – så kommer vi att nå målen, avslutar Ulrika.

VAD MER KAN DU GÖRA?

Globala målen är ambitiösa, universella och integrerade målsättningar som kräver samarbete mellan regeringar, internationella organisationer och aktörer världen över. Det låter stort och komplext. Så vad kan du som individ egentligen göra? Mycket! För att vi ska nå målen till år 2030 måste alla bidra. Varje röst och varje åtgärd räknas. Som tur är finns det mycket vi kan göra i vår vardag som gör stor skillnad.

Här är en lista med 10 saker som du kan göra för att vara med och bidra till en hållbar utveckling:

- 1. Gör din röst hörd!** Ställ krav på dina lokala och nationella myndigheter och kräv att de ska engagera sig och stödja initiativ som inte skadar jorden och de människor som lever på den.
- 2. Håll dig uppdaterad.** Följ lokala och globala nyheter och arbetet med Globala målen för hållbar utveckling på globalamalen.se
- 3. ”Dela” i stället för att bara ”gilla”.** Ser du ett intressant inlägg på sociala medier om till exempel kvinnors rättigheter eller klimatförändringar, dela med dig av det till dina vänner. Men kom ihåg att alltid tänka efter och vara källkritisk innan du delar.
- 4. Välj mat som är bra för klimatet och miljön.** Ät mindre kött och mer grönsaker, välj råvaror som är närproducerade efter säsong och försök minska ditt matsvinn.
- 5. Spara energi och minska din klimatpåverkan.** Släck ljuset, sänk inomhustemperaturen och kolla upp hur ni värmer upp ditt hem. Kan ni byta till ett förnybart alterantiv?
- 6. Rethink – refuse – reduce – reuse – repair – recycle!** Utsätt planeten för mindre press och bidra till mer hållbar konsumtion genom att tänka igenom dina konsumtionsvanor, avstå onödiga impulssköp, laga det du kan, återanvänd det du har och källsortera.
- 7. Höj rösten mot diskriminering och trakasserier.** Stå upp för mänskliga rättigheter, var en aktiv medmänniska och säg ifrån när någon blir orättvist behandlad.
- 8. Cykla, promenera eller åk kollektivt.** Spara flyg- och bilresor till när du verkligen behöver dem.
- 9. Stå upp för jämställdhet, mångfald och inkludering.** Utmana stereotyper i media, stå bakom ledare som förespråkar lika möjligheter och påtala sexistiskt och rasistiskt språk och beteende både i vardagen och på nätet.
- 10. Använd din konsumentmakt.** Du har makten att välja vilka varor och tjänster du stöttar. Läs på och välj produkter från företag och organisationer som har åtagit sig att minska sina fossila utsläpp och bidra till ett mer hållbart samhälle.

Läs mer på blirvarldenbättre.se och globalamalen.se för att hitta inspiration till andra sätt du kan engagera dig på. Dela med dig av dina erfarenheter och följ samtalet i sociala medier via [#globalamalen](https://twitter.com/globalamalen) och [#globalgoals](https://twitter.com/globalgoals).

TILLSAMMANS FÖR EN BÄTTRE FRAMTID

KRONPRINSESSAN VICTORIA har ett långt och aktivt engagemang för hållbar utveckling och är idag goodwillambassadör för FN:s utvecklingsprogram. I sin roll arbetar Kronprinsessan för att öka kunskap och engagemang för Globala målen för hållbar utveckling.

– Vi måste agera och göra vad vi kan och det nu! Vi får inte glömma bort att när vi gör framsteg, så betyder det också konkreta resultat för enskilda människor. Barn som får möjlighet att gå i skolan. Föräldrar som kan försörja sina familjer. En trygg och säker sjukvård och tillgång till vaccin. Hållbara energilösningar och ren luft. Det handlar om att vi ska lämna

en bättre planet efter oss och en värld där mänskliga rättigheter respekteras och efterlevs. Jag är stolt över att få möjlighet att bidra till UNDP:s arbete för att nå de globala målen med ambitionen att ingen lämnas utanför.

Kronprinsessans engagemang i miljö- och klimatfrågor ledde till att Kronprinsessan 2016–2019 verkade som en av 17 ambassadörer, utsedda av FN:s dåvarande generalsekreterare Ban Ki-moon, i arbetet med Globala målen för hållbar utveckling. Kronprinsessan är idag ambassadör emerita och fortsätter i den rollen att särskilt fokusera på hållbarhet, havs- och fiskefrågor.

#STORIES

H.K.H Kronprinsessan Victoria under ett studiebesök vid en mangroveskog i Kwale, Kenya i november 2022.

MER OM GLOBAL UTVECKLING

Det finns många sätt att följa den globala utvecklingen. Bland annat har FN och UNDP en rad webbsidor och rapporter där du kan hitta mer information om läget i världen och Globala målen för hållbar utveckling.

Blir världen bättre? på webben

Innehållet i den här boken är framtaget som komplement till den digitala plattformen blirvarldenbättre.se. Boken finns även tillgänglig som interaktiv PDF på webben: globalamalen.se/blirvarldenbättre. Här hittar du som lärare och elev också en skraddarsydd lärarhandledning till den digitala plattformen och boken.

Globala målen på webben

På globalamalen.se hittar du information om Globala målen och vad du kan göra för att målen ska nås till 2030.

För skolan

På globalamalen.se/skola hittar du övningar och inspiration till förskolan, grundskolan och gymnasiet. Övningarna har tagits fram av UNDP i samarbete med pedagoger, skolor och Den globala skolan, ett program som finansieras av Sida.

Den globala skolan

Den globala skolan erbjuder fortbildning inom lärande för hållbar utveckling, globala utvecklingsfrågor och svenskt utvecklingsarbete för personal inom förskola, grundskola och gymnasium, för lärarstudenter, politiker, skolläda-re och chefer. Läs mer på sida.se/seminarier-och-kurser/den-globala-skolan

UNDP på webben

UNDP är FN:s utvecklingsprogram och finns på plats i 170 länder för att avskaffa fattigdom, minska ojämlikheter, påskynda grön omställning, främja fredliga samhällen och stötta länder att nå Globala målen. Läs mer om UNDP på undp.se

UNDP på sociala medier

Instagram: [undpsweden](https://www.instagram.com/undpsweden)

X: [UNDP_Sweden](https://twitter.com/UNDP_Sweden)

LinkedIn: [UNDP Sverige](https://www.linkedin.com/company/undp-sverige)

Facebook: [UNDP Sverige](https://www.facebook.com/UNDP_Sverige) och [Globala målen](https://www.facebook.com/globalamalen)

Niyugira Pascasin, medlem i Twitezi Imbere-gruppen som består av flyktingar från Burundi, Rwanda och Demokratiska republiken Kongo (DRC), kontrollerar tomaterna i gruppens växthus.

Årlig rapport om Globala målen

The Sustainable Development Goals Report är FN:s årliga rapport om Globala målen för hållbar utveckling. Rapporten baseras på data från över 200 länder och territorier. Rapporterna hittar du på unstats.un.org/sdgs

Årlig rapport om mänsklig utveckling

Human Development Report är UNDP:s årliga rapport om mänsklig utveckling. Den innehåller massor av statistik och fakta om utvecklingen i världens alla länder. Rapporterna hittar du på hdr.undp.org

KÄLLOR

1. Världsmeteorologiska organisationen (WMO), [July 2023 confirmed as hottest month on record](#), 2023
2. Förenta Nationerna (FN), [With Highest Number of Violent Conflicts Since Second World War, United Nations Must Rethink Efforts to Achieve, Sustain Peace, Speakers Tell Security Council](#), SC/15184, 26 January 2023
3. Stiftelsen Gapminder, [Global Misconception Study](#), 2019
4. Sida, [Opinion: Sidas attitydmätning om utveckling och bistånd](#), 2022
5. Our world in data, [Extreme poverty: How far have we come, and how far do we still have to go?](#), 2023
6. Stiftelsen Gapminder, [How Did Babies per Woman Change in the World?](#), 2015
7. Statistikmyndigheten (SCB), [Alla började gå i grundskolan på 1970-talet](#), 2020
8. Utrikesmagasinet, Utrikespolitiska institutets nättidning, [Stor omvälvning när Afrikas folkmängd rusar i höjden](#), 2023
9. Sachs, J.D., Lafortune, G., Fuller, G., Drumm, E. [Implementing the SDG Stimulus – Sustainable Development Report](#), 2023.
10. Elhacham, E., Ben-Uri, L., Grozovski, J. et al. [Global human-made mass exceeds all living biomass](#). Nature Journal, 2020
11. FN:s utvecklingsprogram (UNDP), [71 miljoner människor i fattigdom till följd av kriget i Ukraina enligt ny rapport från FN:s utvecklingsprogram](#), 2022
12. Naturskyddsföreningen, [Klimatförändringar slår hårt mot världens fattiga](#), 2021
13. FN:s utvecklingsprogram (UNDP), [Hälften av världens fattiga är barn och unga under 18 år](#), 2023
14. Our world in data, [From \\$1.90 to \\$2.15 a day: the updated International Poverty Line](#), 2022
15. FN:s utvecklingsprogram (UNDP), 2023 Global Multidimensional Poverty Index (MPI): [Unstacking global poverty: Data for high impact action](#), 2023
16. FN:s utvecklingsprogram (UNDP), [Hälften av världens fattiga är barn och unga under 18 år](#), 2023

17. Världsbanken, [The World Bank in Africa](#), 2023
18. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition](#), 2023
19. FN:s livsmedelsprogram (WFP), [UN Report: Global hunger numbers rose to as many as 828 million in 2021](#), 2022
20. FAO, IFAD, UNICEF, WFP och WHO, [The State of Food Security and Nutrition in the World](#), 2023
21. Eurostat, [Food waste and food waste prevention – estimates](#), 2023
22. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition](#), 2023
23. Statistikmyndigheten (SCB), [Medellivslängden åter i nivå med 2019](#), 2022
24. Världshälsorganisationen (WHO), [Healthy life expectancy in Africa rises by almost ten years](#), 2022
25. FN:s barnfond (UNICEF), [Vaccin – en global succé inom hälsa](#), 2023
26. Världshälsorganisationen (WHO), [Weekly epidemiological update](#), 29 December 2020
27. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition](#), 2023
28. FN:s organ för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO), [Literacy Rates Continue to Rise from One Generation to the Next](#), 2017
29. FN:s flyktingorgan (UNHCR), [2023 Global Trends Report](#), 2023
30. Institute for Economics & Peace, [Global Peace Index 2023: Measuring Peace in a Complex World](#), 2023
31. Naturskyddsföreningen, [Ändrat klimat driver människor på flykt](#), 2021
32. FN:s flyktingorgan (UNHCR), [Brådskande åtgärder behövs nu för att mildra klimatpåverkan på människor på flykt](#), 2021
33. Världsbanken, [Climate Change Could Force Over 140 Million to Migrate Within Countries by 2050: World Bank Report](#), 2018
34. FN:s enhet för jämställdhet och kvinnors egenmakt (UN Women), [Facts and figures: Women's leadership and political participation](#), 2023
35. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2021](#), 2021
36. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition](#), 2023

37. Europeiska jämställhetsinstitutet (EIGE), [Ekonomiska fördelar med jämställdhet i EU: Ekonomiska effekter av jämställdhet](#), 2017
38. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition](#), 2023
39. Förenta Nationerna (FN), [Goal 7 Affordable and Clean Energy: Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy](#), 2023
40. FN:s utvecklingsprogram (UNDP), [Access to Electricity](#), 2023
41. Stockholm Resilience Centre [New Google.org grant funds Centre research on AI-powered climate risk tool](#), 2023
42. Massachusetts Institute of Technology(MIT), [MIT Sloan Management Review, AI and the COVID-19 Vaccine: Moderna's Dave Johnson](#), 2021
43. Internationella teleunionen (ITU), [AI for good](#), 2023
44. Oxfam Sverige, [Konflikten i Jemen](#), 2023
45. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition](#), 2023
46. FN:s mellanstatliga klimatpanel (IPCC), [AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023](#), 2023
47. FN:s fackorgan för jordbruk, skogsbruk och fiske (FAO), [Forests for human health and well-being](#), 2020
48. Tollefson, J., [Why deforestation and extinctions make pandemics more likely](#), Nature Journal, 2020
49. Världsbanken, [Indigenous Peoples](#), 2023
50. Förenta Nationerna (FN), [UN IPBES Report: Nature's Dangerous Decline 'Unprecedented'; Species Extinction Rates 'Accelerating'](#), 2019
51. Stockholm Resilience Centre, [Human rights gain recognition in new biodiversity framework](#), 2022.
52. Åsa Labba, Sametingets samordnare för Sveriges fokalpunkt för artiklarna 8j och 10c i FN:s konvention för biologisk mångfald, 2023.
53. Sametinget, [Samerna i Sverige](#), 2023.
54. Sida, [Så fungerar biståndet](#), 2023.
55. Sida, [Syftet med biståndet](#), 2023.
56. Förenta Nationerna (FN), [The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition](#), 2023.

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE? Det är en fråga med många svar. Många av oss lever längre, friskare och rikare liv. Men vårt sätt att leva utsätter planeten för stor press och krig, konflikter och pandemier skakar vår värld. I den här boken har vi tagit hjälp av aktuell statistik för att beskriva hur världen utvecklats de senaste årtiondena och hur Agenda 2030 och Globala målen markerar vägen mot en hållbar framtid för både människor och vår planet fram till år 2030.

Boken är framtagen som komplement till den digitala plattformen blirvarldenbättre.se.

UNDP arbetar för mänsklig utveckling och har verksamhet i cirka 170 länder och territorier. Vi sammanlänkar länder med kunskap, erfarenhet och resurser som hjälper människor att förbättra sina liv. UNDP koordinerar även arbetet med Globala målen för hållbar utveckling.

Besök gärna undp.org/sv/sweden, globalamalen.se eller blirvarldenbättre.se för mer information.